

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 7. 10. 2020

COM(2020) 620 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Únia rovnosti:

strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov {SWD(2020) 530 final}

Kde je podstata ľudstva, keď každý jeden deň dochádza k vylučovaniu Rómov zo spoločnosti a ďalší ľudia sú odsúvaní do úzadia len kvôli farbe svojej pleti alebo kvôli svojmu náboženskému presvedčeniu?

Predsedníčka Komisie von der Leyenová, správa o stave Únie 2020

Európa má povinnosť chrániť menšiny pred rasizmom a diskrimináciou. Protirómske zmýšľanie musíme vymeniť za otvorenosť a prijatie, nenávisťné prejavy a trestné činy z nenávisťi za toleranciu a rešpekt k ľudskej dôstojnosti a šikanu za vzdelávanie o holokauste. Predovšetkým musíme podporovať rozmanitosť ako úžasný dar, vďaka ktorému je Európa silná a odolná. Preto Komisia vyzýva všetky členské štáty, aby sa pridali k záväzku ukončiť rasizmus a diskrimináciu, ktoré nehanebne postihujú naše veľké etnické rómske menšiny. Naliehame na členské štáty, aby sa zaviazali k novému strategickému rámcu EÚ pre rovnosť, začlenenie a účasť Rómov s cieľom dosiahnuť sociálnu spravodlivosť a väčšiu rovnosť v každom zmysle slova.

Prejav predsedníčky von der Leyenovej, podpredsedníčky Jourovej a komisárky Dalliovej pred pamätným dňom rómskeho holokaustu 2020

I. Úvod

Budovanie Únie rovnosti je jednou z hlavných priorít Komisie. EÚ má k dispozícii právne nástroje a komplexné politiky na vybudovanie skutočnej Únie rovnosti. Ako sa však uvádza v akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 ¹, diskriminácia z dôvodu rasového alebo etnického pôvodu stále pretrváva. Osobitne to platí pre Rómov ², ktorí sú často marginalizovaní. Mnohí Rómovia z celkového odhadovaného počtu 10 – 12 miliónov v Európe ³ stále vo svojom každodennom živote čelia diskriminácii, protirómskemu zmýšľaniu ⁴ a sociálno-ekonomickému vylúčeniu.

Komisia v roku 2011 prijala rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020 ⁵. Jeho hlavným cieľom bolo bojovať proti sociálno-ekonomickému vylúčeniu Rómov v EÚ a v krajinách zapojených do procesu rozširovania, a to podporovaním rovnakého prístupu

ku vzdelaniu, k zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti a bývaniu. Vyzýval členské štáty, aby pripravili vnútroštátne stratégie integrácie Rómov, určili vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov 6 a stanovili vnútroštátne ciele. Rada o dva roky neskôr prijala odporúčanie o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch, ktoré členským štátom poskytlo usmernenia o tom, ako majú posilniť vykonávanie svojich národných stratégií 7. Región západného Balkánu sa dobrovoľne pripojil k rámcu EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020.

Tieto dva nástroje boli dôležité 8 pri zaradovaní začlenenia Rómov na popredné miesto v programe EÚ a členských štátov a pri mobilizácii politických, právnych a finančných nástrojov EÚ. Za posledných 10 rokov však bol celkový pokrok v začlenení Rómov obmedzený, aj keď v jednotlivých oblastiach politiky a krajinách sú výrazné rozdiely. 9 Vzdelávanie je oblasť, v ktorej sa dosiahol najväčší pokrok, najmä vďaka zníženiu miery predčasného ukončenia školskej dochádzky a zlepšeniu účasti na vzdelávaní v ranom detstve a povinnej školskej dochádzke. Počet prípadov segregácie rómskych žiakov vo vzdelávaní sa však zvýšil 10. Riziko chudoby Rómov a ich vlastné vnímanie svojho zdravotného stavu sa zlepšili, no poskytovanie zdravotnej starostlivosti je naďalej obmedzené. Prístup k zamestnaniu sa nezlepšil a podiel mladých Rómov, ktorí nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave, sa dokonca zvýšil. Situácia týkajúca sa bývania zostáva zložitá, a to najmä v dôsledku neprimeraného a segregovaného bývania. Existujú dôkazy o určitom poklese v skúsenostiach Rómov s diskrimináciou a o zvýšenom prijatí Rómov širokou verejnosťou. Protirómske zmýšľanie, trestné činy z nenávisťi, obchodovanie s Rómami, a najmä so ženami a s deťmi, však naďalej vzbudzujú veľké obavy 11.

Ukončenie rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov poskytuje príležitosť posilniť kroky na riešenie pretrvávajúcich nedostatkov. Má to o to väčší význam, pretože pandémia COVID-19 odhalila, že vylúčené a marginalizované rómske komunity sú v extrémnej miere vystavené negatívnym zdravotným a sociálno-ekonomickým dôsledkom.

Na dosiahnutie výraznejšieho a rýchlejšieho pokroku sa v tomto oznámení stanovuje nový strategický rámec EÚ pre Rómov, ktorý podporuje skutočnú rovnosť, sociálno-ekonomické začlenenie a zmysluplnú účasť Rómov. Členské štáty sú v prvej línii skutočnej zmeny pre Rómov, ktorá si vyžaduje posilnený politický záväzok, no EÚ im môže pomôcť vytvoriť účinný prístup a vybaviť ich správnymi nástrojmi. Tento strategický rámec vychádza zo zistení z hodnotenia predchádzajúceho rámca, rozsiahlych konzultácií 12, výročných hodnotení vykonávania vnútroštátnych stratégií 13 a analýzy dôvodov obmedzenej účinnosti opatrení v minulosti 14. Rámec reaguje na výzvy Európskeho parlamentu, Rady a občianskej spoločnosti na posilnenú iniciatívu EÚ po roku 2020 15. Uznáva, že nie všetci Rómovia sú sociálne vylúčení, ale všetci môžu zažívať diskrimináciu a oslabenie svojho postavenia. V tomto rámci sa zaujíma prierezový prístup citlivý na kombináciu etnickej príslušnosti s inými aspektmi identity a na spôsoby, ako tieto prelínania prispievajú k jedinečným skúsenostiam s diskrimináciou 16.

Tento strategický rámec EÚ prispieva aj k niekoľkým ďalším iniciatívam. Priamo prispieva k vykonávaniu akčného plánu EÚ proti rasizmu a Európskeho piliera sociálnych práv 17 a k dosahovaniu cieľov Agendy 2030 OSN a cieľov udržateľného rozvoja 18.

Dosiahnutie rovnosti a začlenenia si vyžaduje, aby sa použil zvýšený objem zdrojov a aby sa tieto zdroje lepšie nasmerovali, a takisto je potrebné zapojenie a partnerstvo rómskych komunít, všetkých úrovní verejnej správy, sektorov a zainteresovaných strán (vnútroštátne vlády, inštitúcie EÚ, medzinárodné organizácie, občianska spoločnosť, ako aj priemysel a akademická obec). Osobitne dôležitá je úzka spolupráca medzi európskou a vnútroštátnou úrovňou. Na úrovni EÚ sa v tomto strategickom rámci stanovujú ambiciózne spoločné ciele a zámery. Na vnútroštátnej úrovni by mali vlády vyvinúť silné národné strategické rámce pre

Rómov s cieľom prijať dlhodobé záväzky a úzko spolupracovať s inštitúciami EÚ v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti Rómov. Ako sa navrhuje v záveroch Rady z roku 2016, 19 Komisia prijme návrh na preskúmanie a nahradenie odporúčania Rady z roku 2013.

II. Spoločné ciele pre rovnosť, začlenenie a účasť Rómov

Hodnotenie súčasného rámca a závery, ktoré z neho vyvodili Európsky parlament, Rada a niekoľko celoeurópskych a vnútroštátnych organizácií občianskej spoločnosti 20 poukazujú na potrebu obnoviť a zintenzívniť záväzok dosiahnuť rovnosť, začlenenie a účasť Rómov na európskej aj vnútroštátnej úrovni. Silnejší záväzok je nevyhnutný na boj proti pretrvávajúcej diskriminácii vrátane protirómskeho zmýšľania a na zlepšenie začlenenia Rómov v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia a bývania 21 . Rómovia by mali byť zapojení od prípravy až po vykonávanie opatrení. Zároveň by mali opatrenia zohľadňovať rozmanitosť a potreby konkrétnych skupín v rámci populácie Rómov.

Komisia preto stanovuje sedem cieľov na úrovni EÚ na obdobie do roku 2030. Tri z uvedených cieľov sú horizontálne a týkajú sa oblasti rovnosti, začlenenia a účasti. Ostatné štyri ciele sú sektorové a týkajú sa oblasti vzdelávania, zamestnanosti, bývania a zdravia. Na účinné vykonávanie týchto cieľov je potrebné, aby bolo možné merať pokrok. Z tohto dôvodu Komisia po prvý raz navrhuje kvantitatívne hlavné ciele EÚ na monitorovanie dosahovania uvedených cieľov. Hoci si takéto ciele vyžadujú, aby sa do roku 2030 dosiahol minimálny pokrok, dlhodobým cieľom aj naďalej zostáva zabezpečenie skutočnej rovnosti a prekonanie priepasti medzi Rómami a väčšinovým obyvateľstvom. Tieto ciele vychádzajú zo skúseností s prieskumami v rómskych komunitách a sú výsledkom hĺbkovej konzultácie medzi Agentúrou EÚ pre základné práva (FRA), členskými štátmi a rómskou a prorómskou občianskou spoločnosťou 22 . V ďalej uvedených tabuľkách sa stanovuje sedem cieľov, ciele na úrovni EÚ, pokrok, ktorý sa má dosiahnuť, a súčasná situácia 23 .

Skúmajú sa aj iné ukazovatele 24 .

III. Obnovené a posilnené vnútroštátne opatrenia v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti

Splnenie cieľov tohto strategického rámca si vyžaduje opatrenia na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni. Jedine takýto komplementárny prístup môže priniesť reálnu zmenu v praxi. Členské štáty majú hlavné právomoci v oblastiach, ktoré sú súčasťou tohto rámca, a je potrebný štruktúrovaný prístup. Situácia Rómov v jednotlivých krajinách sa líši, no na to, aby sa dosiahla reálna zmena v každodennom živote Rómov, je potrebné posilniť záväzok a zodpovednosť na vnútroštátnej úrovni. Zahŕňa to aj zapojenie občianskej spoločnosti a všetkých relevantných zainteresovaných strán do prípravy národných strategických rámcov pre Rómov.

Rozvoj vnútroštátnych opatrení prostredníctvom národných strategických rámcov pre Rómov
Členské štáty sa vyzývajú, aby pripravili, prijali a vykonávali národné strategické rámce pre Rómov, ktoré budú zahŕňať:

- spoločné znaky,
- minimálne záväzky, ktoré by mali platiť pre všetkých,
- možné ďalšie záväzky v závislosti od vnútroštátneho kontextu a
- ambicioznejšie záväzky pre členské štáty s veľkým podielom rómskeho obyvateľstva.

Návrhy na tieto prvky sú uvedené ďalej. Ak je to možné, mali by sa stanoviť konkrétne vnútroštátne ciele. Komisia v tomto procese poskytne akúkoľvek potrebnú pomoc. Navyše podporí aj

vnútroštátne opatrenia, a to aj presadzovaním právnych predpisov v oblasti rovnosti, zahrnutím rovnosti, začlenenia a účasti Rómov do politických iniciatív EÚ, mobilizovaním fondov EÚ pre Rómov a bojom proti protirómskemu zmýšľaniu.

Členské štáty sa vyzývajú, aby prípravu týchto národných rámcov dokončili do septembra 2021 a zaslali ich Komisii.

Spolu s týmto oznámením Komisia prijíma aj návrh odporúčania Rady o rovnosti, začlenení a účasti Rómov, v ktorom sa stanovuje zoznam konkrétnych opatrení, ktoré majú členské štáty prijať, aby dosiahli ciele EÚ. Tieto dva dokumenty sa preto dopĺňajú. Navrhované odporúčanie okrem toho poskytuje usmernenia o budovaní kapacít zainteresovaných strán a partnerstvách medzi nimi vrátane vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov, subjektov pre rovnaké zaobchádzanie, občianskej spoločnosti a regionálnych a miestnych aktérov. Okrem toho poskytuje usmernenia na zabezpečenie lepšieho využívania fondov EÚ a vnútroštátnych fondov a účinné vnútroštátne monitorovanie národných strategických rámcov pre Rómov, podávanie správ o nich a ich hodnotenie.

III.1 Usmernenia pre národné opatrenia nasledujúce spoločný, no diferencovaný prístup

S cieľom pomôcť členským štátom s prípravou zmysluplných a účinných národných strategických rámcov pre Rómov Komisia navrhuje niekoľko spoločných znakov, ako aj minimálne záväzky pre všetky národné strategické rámce pre Rómov. Keďže sa však podiel Rómov a ich vnútroštátny kontext v jednotlivých členských štátoch výrazne líši, Komisia okrem toho navrhuje aj ďalšie a cielenejšie záväzky. Zohľadňujú sa tak rozmanité situácie v členských štátoch a umožňuje sa spoločný, no diferencovaný prístup.

Po prvé, Komisia navrhuje, aby všetky národné strategické rámce pre Rómov mali tieto spoločné znaky:

Posilniť zameranie na rovnosť na doplnenie prístupu založeného na začlenení: Riešenie štyroch oblastí politiky (vzdelávanie, zamestnanosť, zdravotná starostlivosť a bývanie) prostredníctvom integrovaného prístupu je na začlenenie Rómov stále kľúčové, no okrem toho je potrebné aj jasné zameranie na rovnosť. Konkrétne by mal byť boj proti diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu kľúčovým cieľom a prierezovou prioritou v každej oblasti politiky a takisto by mal dopĺňať prístup založený na začlenení. Toto spoločné zameranie by malo zabezpečiť účinný prístup Rómov k ekonomickej a sociálnej spravodlivosti a k rovnakým príležitostiam.

Podporiť účasť prostredníctvom posilnenia postavenia, spolupráce a dôvery: Je potrebné zabezpečiť zmysluplnú účasť Rómov vo všetkých fázach tvorby politiky. Politická, ekonomická a kultúrna angažovanosť Rómov by sa mala podporovať s pocitom spolupatričnosti ako plnohodnotných členov spoločnosti. Je potrebné zabezpečiť posilnenie postavenia a budovanie kapacít Rómov, občianskej spoločnosti a orgánov verejnej správy, čím sa posilní spolupráca a dôvera medzi zainteresovanými stranami a medzi rómskymi a nerómskymi komunitami.

Zohľadniť rozmanitosť medzi Rómami: Členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich strategické rámce zahŕňali všetkých Rómov na ich území, a zohľadniť potreby rozmanitých skupín prostredníctvom prierezového prístupu. Mali by pamätať na to, ako sa rôzne aspekty identity môžu prelínať a zintenzívňovať tak diskrimináciu. Mali by stanoviť kvantitatívne a/alebo kvalitatívne ciele na zabezpečenie zohľadnenia rozmanitosti, pokiaľ ide o vek, pohlavie, sexuálnu orientáciu, mobilitu a iné osobné charakteristiky.

Skombinovať uplatňovanie hľadiska rovnosti a osobitné, ale nie výlučné zameranie na Rómov 25 : Národné strategické rámce pre Rómov by mali spájať uplatňovanie hľadiska rovnosti a osobitné, ale nie výlučné zameranie, aby sa zabezpečilo, že všeobecné služby budú inkluzívne a budú poskytovať ďalšiu cieľnú podporu na zlepšenie účinného rovnakého prístupu Rómov k právam a službám. Mali by slúžiť ako nástroje plánovania na použitie vnútroštátnych fondov a fondov EÚ na opatrenia zamerané na Rómov a inkluzívnu všeobecnú reformu.

zlepšovať stanovenie cieľov, zber údajov, monitorovanie a podávanie správ Práca na dosahovaní hlavných cieľov na úrovni EÚ a príslušných kvantitatívnych a/alebo

kvalitatívnych vnútroštátnych cieľov môže viesť k skutočnému pokroku smerom k rovnosti, začleneniu a účasti Rómov. Údaje by sa mali získavať pravidelne, aby sa mohli použiť pri podávaní správ a monitorovaní a aby zlepšili transparentnosť a zodpovednosť a podporovali prenos politík a učenie sa 26 .

Po druhé, Komisia v rámci uvádzania spoločných znakov do praxe, budovania na skúsenostiach so súčasným rámcom a zohľadňovania širokých konzultácií 27 , ktoré sa uskutočnili za posledné dva roky, vyzýva všetky členské štáty, aby do svojich národných strategických rámcov pre Rómov začlenili aspoň tieto záväzky:

Vo vnútroštátnom strategickom rámci by sa mali stanoviť:

- a) vnútroštátne východiská a ciele na dosiahnutie cieľov a zámerov EÚ založených na komplexnom posúdení potrieb;
- b) ciele a opatrenia pre konkrétne skupiny (rómske deti, ženy, mladí ľudia, starší Rómovia alebo Rómovia so zdravotným postihnutím, migrujúci občania EÚ, štátni príslušníci tretích krajín, Rómovia bez štátnej príslušnosti), aby sa zohľadnila rozmanitosť Rómov, a to vrátane opatrení uplatňujúcich rodové hľadisko a citlivých voči deťom/rôznym vekovým skupinám;
- c) opatrenia na boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii (napr. prostredníctvom národných akčných plánov na boj proti rasizmu);
- d) opatrenia na zabezpečenie sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných Rómov, najmä v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia a bývania;
- e) kombinácia cielených a všeobecných opatrení, v ktorých sa zohľadňujú konkrétne miestne problémy a explicitne riešia prekážky, ktoré Rómom bránia v rovnakom prístupe k všeobecným politikám 28 ;
- f) vyhradený rozpočet na vykonávanie a monitorovanie 29 s plným využitím sociálnych inovácií a súkromného kapitálu;
- g) mechanizmy na podávanie správ, monitorovanie a hodnotenie pokroku pri dosahovaní stanovených cieľov;
- h) systém konzultácií a spolupráce týkajúcich sa politiky s rómskou a prorómskou občianskou spoločnosťou, so sektorovými ministerstvami, subjektmi pre rovnaké zaobchádzanie, s inými vnútroštátnymi inštitúciami pre ľudské práva a inými zainteresovanými stranami a
- i) budovanie kapacít na podporu aktívnej účasti občianskej spoločnosti vo všetkých fázach tvorby politík a zabezpečenie jej zapojenia do procesov v rámci vnútroštátnych platforiem a platforiem na úrovni EÚ 30 .

Vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov by mali:

- a) dostať mandát, dostatočné zdroje a personál na zabezpečenie stálej koordinácie a monitorovania a
- b) predkladať pravidelné správy o pokroku a zúčastňovať sa na hlavných činnostiach siete národných kontaktných miest pre Rómov spravovanej Komisiou 31 .

Po tretie, okrem týchto spoločných znakov a minimálnych záväzkov môže byť dôležité aj ďalšie vnútroštátne úsilie podľa konkrétneho vnútroštátneho kontextu. Problémy v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti Rómov sa líšia v závislosti od veľkosti rómskej populácie a jej podielu na celkovej populácii a takisto v závislosti od širšieho hospodárskeho kontextu a histórie vylúčenia a diskriminácie. Líšia sa aj na základe toho, kde a ako Rómovia žijú (vidiecke, mestské, mobilné a segregované oblasti), a na základe konkrétnych aspektov ako nadnárodná mobilita, migrácia alebo problémy spojené s občianskou dokumentáciou. Tieto rôzne problémy možno zohľadniť v národných strategických rámcoch pre Rómov s diferencovanými cieľmi, úrovňami investícií a typmi politických riešení. V závislosti od vnútroštátneho kontextu (ako sú možnosti zberu údajov, využitie cieleného alebo všeobecného

financovania EÚ, relatívna veľkosť a konkrétne potreby populácie Rómov v danej krajine) vyzýva Komisia členské štáty, aby prijali ďalšie záväzky takto:

Vo vnútroštátnom strategickom rámci by sa takisto mali stanoviť:

- a) vnútroštátne kvantitatívne a kvalitatívne ciele pre všetkých sedem cieľov EÚ a súvisiacich zámerov (v závislosti od dostupnosti údajov);
- b) spôsob, akým sa budú v prípade Rómov investovať finančné prostriedky a finančné nástroje EÚ a členských štátov a
- c) spôsob, akým inštitucionálne alebo administratívne reformy prispievajú k rovnosti a začleneniu.

Vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov by mali vykonávať aj strednodobé posúdenie a revíziu vnútroštátneho strategického rámca.

Po štvrté, v oblastiach, kde Rómovia tvoria značnú časť obyvateľstva (t. j. výrazne viac ako 1 %) 32, je podpora ich rovnosti a začlenenia dôležitá nielen z hľadiska základných práv, ale má aj jasný ekonomický význam. V krajinách s väčším podielom rómskeho obyvateľstva predstavuje táto skupina rastúci podiel populácie v školopovinnom veku a budúcej pracovnej sily. Pokrok v sociálno-ekonomickom začlenení Rómov má potenciál znížiť nedostatok pracovných síl a zručností v čase nepriaznivého demografického vývoja a znížiť sociálne výdavky. Investície do lepšieho vzdelania a zvyšovania zručností predtým vylúčenej pracovnej sily môžu mať pozitívny vplyv na rast produktivity. Ak sa zabezpečí, že Rómovia budú môcť využiť svoj potenciál prispieť k hospodárstvu a spoločnosti všeobecne, povedie to k lepším sociálnym a hospodárskym výsledkom pre všetkých.

To odôvodňuje potrebu intenzívnejších záväzkov a podpory EÚ, najmä pokiaľ ide o využívanie fondov EÚ na ciele opatrenia aj inkluzívne všeobecné reformy. V tejto súvislosti sa členské štáty s významnou rómskou populáciou vyzývajú, aby naplno využili navrhovaný špecifický cieľ ESF+ týkajúci sa podpory sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunít, ako sú Rómovia. Takisto sa povzbudzujú, aby urobili viac na zaistenie toho, aby sa dostupné finančné prostriedky účinne dostali k Rómom. Vyžaduje si to aj zber údajov rozdelených podľa etnickej príslušnosti a pohlavia na podporu návrhu, monitorovania a revízie politik.

Komisia teda vyzýva členské štáty s významným podielom rómskeho obyvateľstva, aby do svojich národných strategických rámcov pre Rómov zahrnuli okrem minimálnych záväzkov a záväzkov založených na vnútroštátnom kontexte aj ambicióznejšie záväzky, podľa ktorých platí toto:

Vo vnútroštátnom strategickom rámci by sa takisto mali:

- a) predstaviť plán alebo súbor opatrení na predchádzanie protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii, segregácii vo vzdelávaní a bývaní a protirómskym predsudkom a stereotypom a na boj proti nim (aj online);
- b) uplatňovať hľadisko rovnosti a začleňovania Rómov na regionálnej a miestnej úrovni a
- c) stanoviť spôsob, akým sa budú investovať finančné prostriedky a finančné nástroje EÚ a samotného členského štátu do inkluzívnej všeobecnej politickej reformy a cielených opatrení.

Úloha vnútroštátneho kontaktného miesta pre Rómov by sa mala posilniť, aby mohlo:

- a) spoľahnúť sa na osobitný tím a inštitucionálny mandát, ktorý zabezpečí politickú váhu, účinnú medzisektorovú koordináciu a uplatňovanie hľadiska rovnosti a začleňovania Rómov na regionálnej a miestnej úrovni;
- b) byť zapojené (riadiacimi orgánmi fondov EÚ) do koordinácie medzivládnych diskusií o rozdelení fondov EÚ pre Rómov a do systematického monitorovania ich využívania (napr. prostredníctvom monitorovacích výborov, zisťovania vplyvu na začlenenie Rómov);
- c) zabezpečiť vnútroštátnu konzultáciu a dialóg na posilnenie postavenia Rómov (najmä mladých ľudí a žien) a

d) zabezpečiť, aby verejné politiky a univerzálne služby účinne pomohli Rómom vrátane tých, ktorí žijú v odľahlých vidieckych oblastiach (napr. núdzové a strednodobé opatrenia v čase kríz, legislatívna reforma, plánovanie politik v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti, bývania, v iných oblastiach sociálno-ekonomického začlenenia, sociálnych služieb, dopravy, systémov minimálnej mzdy a právnych predpisov v oblasti boja proti diskriminácii).

Nakoniec, pri vypracovávaní a vykonávaní národných strategických rámcov pre Rómov sa členským štátom odporúča zohľadniť spoločné základné princípy začlenenia Rómov 33 . V prílohe 1 34 sa uvádzajú ďalšie usmernenia pre plánovanie a vykonávanie politik pri boji proti protirómskemu zmysľaniu a viacgeneračnej chudobe 35 , podpore účasti a posilnenia postavenia Rómov, zohľadňovaní rozmanitosti medzi Rómami a spájaní cieľných a všeobecných prístupov. Okrem toho sa tu stanovujú odporúčania na lepšie riešenie vznikajúcich výziev, ako napr. zaoberanie sa neprimeraným vplyvom kríz, akou je pandémia COVID-19, na Rómov, zabezpečenie digitálnej inklúzie a poskytovanie environmentálnej spravodlivosti. Navyše obsahuje usmernenia o podpore rómskeho umenia, histórie a kultúry (a zvyšovania povedomia o nich) a sociálnych inováciách a politických experimentoch.

Komisia podporí členské štáty pri príprave a vykonávaní ich národných strategických rámcov pre Rómov nielen prostredníctvom finančnej podpory a koordinačných opatrení ako vzájomné učenie alebo budovanie kapacít, no aj prostredníctvom metodologickej podpory 36 a pomoci z programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) na prípravu systémov monitorovania a hodnotenia 37 . Členské štáty okrem toho môžu dostať podporu od agentúry FRA, subjektov pre rovnaké zaobchádzanie a ostatných vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva a vnútroštátnych štatistických úradov na zabezpečenie/zlepšenie kapacít na pravidelný zber údajov na vnútroštátnej úrovni 38 . Podpora EÚ sa bude regulovať podľa úrovne záväzkov jednotlivých členských štátov.

III.2 Podávanie správ o vnútroštátnych opatreniach a pokroku pri dosahovaní cieľov a ich monitorovanie

Na zabezpečenie efektívnejšieho zberu údajov, podávania správ a monitorovania pokroku pri dosahovaní cieľov EÚ aj vnútroštátnych cieľov navrhnutých vyššie Komisia po prvý raz navrhuje použitie portfólia ukazovateľov (pozri prílohu 2). To by bolo naozaj hodnotné pre vzájomné učenie medzi členskými štátmi. Toto portfólio pripravila pracovná skupina pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch, ktorú koordinuje FRA a jej súčasťou sú vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov, vnútroštátne štatistické úrady a Komisia. Okrem toho to umožní aj podávanie správ o opatreniach stanovených v navrhovanom odporúčaní Rady.

Podávanie správ a monitorovanie, pokiaľ ide o vnútroštátne opatrenia, budú prebiehať na úrovni EÚ a aj vnútroštátnej úrovni. Komisia v roku 2022 zhodnotí národné strategické rámce pre Rómov, posúdi záväzky, ktoré prijali členské štáty, a poskytne usmernenia pre akékoľvek potrebné zlepšenia.

Od členských štátov sa žiada, aby podávali správy o vykonávaní národných strategických rámcov pre Rómov každé dva roky od roku 2023, a to aj pokiaľ ide o opatrenia na podporu rovnosti, začlenenia a účasti s plnohodnotným využitím portfólia ukazovateľov. Podávanie správ by sa malo zamerať na vykonávanie záväzkov stanovených v národných rámcoch, a ak je to vhodné, aj na dosahovanie vnútroštátnych cieľov. Tieto správy by sa mali uverejniť, čím sa zvýši transparentnosť a podporí sa získavanie poznatkov v oblasti politiky. O strategických rámcoch a konečných správach by sa malo diskutovať aj vo vnútroštátnych parlamentoch.

Komisia žiada agentúru FRA o vykonávanie pravidelného prieskumu o Rómoch v štvorročných cykloch so začiatkom v roku 2020, aby sa tak získali potrebné východiskové, strednodobé a konečné údaje na meranie zmien 39 . Od FRA sa okrem toho žiada, aby pomohla členským štátom v ich úsilí pri zbere údajov a podávaní správ, a to aj

prostredníctvom pracovnej skupiny pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch, a poskytla údaje na monitorovanie a analýzu vnútroštátneho pokroku Komisiou.

Vnútroštátne správy poslúžia spolu so vstupmi od občianskej spoločnosti a údajmi FRA ako základ pre pravidelné monitorovacie správy Komisie, ktoré sa vydávajú každé dva roky. Komisia vykoná aj strednodobé hodnotenie a hodnotenie ex-post strategického rámca EÚ pre Rómov.

IV. Opatrenia EÚ

Členské štáty zohrávajú pri praktických zmenách pre Rómov kľúčovú úlohu. Opatrenia EÚ doplnia vnútroštátne úsilie, aby sa tak podporil pokrok smerom k dosahovaniu cieľov a zámerov EÚ do roku 2030.

IV.1 Presadzovanie právnych predpisov EÚ

Opatrenia na boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii voči Rómom sú založené na stanovenom právnom rámci EÚ vrátane všeobecných zásad nediskriminácie a rovnosti stanovených v zmluvách, potvrdených v Charte základných práv EÚ, 40 ako aj v smernici o rasovej rovnosti 41 a rámcovom rozhodnutí Rady o rasizme a xenofóbii 42. Ako sa zdôrazňuje v akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, komplexný systém ochrany proti diskriminácii si v prvom rade vyžaduje účinné presadzovanie právneho rámca, aby sa zabezpečilo dodržiavanie jednotlivých práv a povinností v praxi. Táto práca presahuje záujmy Rómov, no pre rómske komunity bude mať priame výhody.

Komisia bude aj naďalej monitorovať a presadzovať uplatňovanie smernice o rasovej rovnosti vyšetrovaním systematickej diskriminácie a v prípade potreby aj začatím konania o nesplnení povinnosti na rýchle podnietenie zmien vo vnútroštátnych právnych predpisoch a politike. Za posledné roky sa venovala zvýšená pozornosť diskriminácii proti rómskym deťom vo vzdelávaní. Komisia poskytne usmernenia a odbornú prípravu a ponúkne finančnú pomoc na zber údajov o rovnosti a účinné vykonávanie a presadzovanie uvedenej smernice, a to aj prostredníctvom zastupovania záujmov obetí. Ako bolo oznámené v rámci akčného plánu EÚ proti rasizmu, Komisia v roku 2021 predstaví správu o uplatňovaní smernice 43 a v roku 2022 na ňu nadviaže prípadnými právnymi predpismi. Komisia bude okrem toho aj naďalej podporovať prácu subjektov pre rovnaké zaobchádzanie, ktoré vo svojej práci 44 pripisujú vysokú prioritu snahám o zlepšenie situácie a skúseností Rómov. Komisia bude monitorovať vykonávanie odporúčania Komisie o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie 45. Dôležitou témou správy za rok 2021 bude úloha a nezávislosť subjektov pre rovnaké zaobchádzanie a potenciálna potreba nových právnych predpisov na posilnenie úlohy týchto subjektov.

Komisia bude aj naďalej pokračovať vo svojej práci v oblasti predchádzaniu rasizmu a xenofóbii a boja proti nim, a to najmä posilnením zaznamenávania a oznamovania trestných činov z nenávisti s podporou agentúry FRA, bude zlepšovať stratégie odbornej prípravy v oblasti presadzovania práva a posilní podporu obetí trestných činov z nenávisti. Podľa FRA 46 Rómovia zažívajú vysokú mieru (30 % respondentov rómskeho pôvodu) obťažovania motivovaného nenávisťou. Komisia opätovne potvrdzuje svoj záväzok zabezpečiť plnú a správnu transpozíciu a vykonávanie rámcového rozhodnutia Rady o rasizme a xenofóbii a v prípade potreby začať postupy v prípade nesplnenia povinnosti 47. Nevyhnutným predpokladom na boj proti protirómskemu zmýšľaniu je úplná a správna transpozícia minimálnych noriem v oblasti kriminalizácie nenávisťných prejavov a popierania, ospravedlňovania alebo zľahčovania holokaustu do právnych predpisov členských štátov. Podobne ako iní ľudia s menšinovým etnickým alebo rasovým pôvodom aj Rómovia čelia nenávisťným prejavom online a protirómske zmýšľanie je jedným z najčastejšie ohlasovaných dôvodov nenávisťných prejavov. Komisia bude aj naďalej spolupracovať s IT spoločnosťami na boj proti nezákonným nenávisťným prejavom online a svoje úsilie rozšíri aj na iné platformy sociálnych médií 48. Rámcové rozhodnutie dopĺňa smernica o právach obetí 49, ktorej cieľom

je okrem iného zabezpečiť spravodlivosť, ochranu a podporu pre obeť trestných činov z nenávisti a nenávistných prejavov. Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025) rieši konkrétne potreby obetí nenávistných prejavov vrátane Rómov 50 .

IV.2 Začlenenie hľadiska rovnosti Rómov do politických iniciatív EÚ a mobilizácia fondov EÚ pre Rómov 51

Začlenenie hľadiska rovnosti, začlenenia a účasti Rómov do všetkých relevantných iniciatív Komisie bude zohrávať kľúčovú úlohu pri dosahovaní cieľov stanovených v tomto strategickom rámci. Pri tvorbe politík, od sociálno-ekonomického začlenenia po umelú inteligenciu, od zelenej dohody po digitálnu integráciu a od riešenia nenávistných prejavov až po migračné politiky, zahŕňa začlenenie rozmeru rovnosti aj zabezpečenie toho, aby politiky EÚ a vnútroštátne politiky slúžili záujmom všetkých Rómov. Ako súčasť aktivít na podporu rovnosti pre všetkých a rovnosti v každom zmysle slova sa bude interná pracovná skupina Komisie pre otázky rovnosti snažiť zaručiť, aby boli boj proti diskriminácii z dôvodu rasového alebo etnického pôvodu a jej prelínanie s inými dôvodmi diskriminácie integrované do všetkých politík, právnych predpisov a programov financovania EÚ. Pri vykonávaní akčného plánu EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 sa vždy bude zohľadňovať pohľad Rómov. Usmernenia a odborná príprava o začlenení hľadiska podporia všetkých, ktorí sú zapojení do začlenenia hľadiska rovnosti do všetkých fáz intervencií EÚ a v celom politickom cykle Komisie sa budú podporovať aktívnejšie konzultácie s organizáciami zastupujúcimi Rómov.

Interná pracovná skupina Komisie pre problematiku Rómov 52 bude aj naďalej spolupracovať s rôznymi útvarmi Komisie na rôznych úrovniach v kľúčových oblastiach priorit, ako napr. efektívne využívanie fondov EÚ na podporu rovnosti a začlenenia Rómov.

Ako súčasť nástroja NextGeneration EU podporí nový Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti investície a reformy, ktoré sú zásadné na trvalú obnovu, a posilní hospodársku a sociálnu odolnosť a súdržnosť. Aby mohli členské štáty prijímať podporu, budú musieť pripraviť plány obnovy a odolnosti, v ktorých budú riešiť hospodárske a sociálne dôsledky krízy, digitálnu a zelenú transformáciu a relevantné priority identifikované v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra. Táto podpora poskytne členským štátom možnosti na podporu začlenenia marginalizovaných skupín vrátane Rómov a iných osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Návrhy viacročného finančného rámca, ktoré predložila Komisia, podporujú začlenenie Rómov a boj proti diskriminácii, a to najmä prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+), Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV). Komisia v roku 2019 zdôraznila dôležitosť začlenenia Rómov v niekoľkých správach o krajinách v rámci európskeho semestra 53 . Tento aspekt by sa mal zohľadniť a riešiť v programoch na roky 2021 – 2027.

V návrhoch nariadení o spoločných ustanoveniach, ESF+, EFRR a EPFRV predložených Komisiou 54 :

- üsa poskytuje finančná podpora na vykonávanie národných strategických rámcov a opatrení týkajúcich sa Rómov vrátane ľudských kapacít, infraštruktúry a činností na budovanie kapacít,

- üsa stanovuje, že všetky programy budú počas ich prípravy, vykonávania, monitorovania a hodnotenia podporovať rovnosť príležitostí pre všetkých bez diskriminácie na základe rodu, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie,

- üsa vyžaduje plnenie tematických (národný strategický politický rámec pre Rómov a národný strategický politický rámec pre sociálne začlenenie a znižovanie chudoby) a horizontálnych (Charta základných práv) základných podmienok v období 2021 – 2027,

ša vyžaduje, aby sa aspoň 25 % zdrojov z ESF+ použilo na posilnenie sociálneho začlenenia a aby sa aspoň minimálne množstvo zdrojov vyčlenilo pre najodkázanejšie osoby, a

üzdôrazňuje sa „zásada partnerstva“, teda zapojenie všetkých relevantných zainteresovaných strán vrátane subjektov, ktoré zastupujú organizácie občianskej spoločnosti pre sociálne začlenenie, nediskrimináciu a základné práva do prípravy a vykonávania programov a dohôd o partnerstve a do monitorovacích výborov.

Keďže väčšinu rozpočtu EÚ implementujú členské štáty v rámci zdieľaného riadenia, zohrávajú kľúčovú úlohu pri príprave verejných politík a maximalizovaní využívania programov financovania na podporu Rómov. Komisia preto vyzýva členské štáty, aby zacielenili finančné prostriedky v rámci viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 a nástroja NextGeneration EU na riešenie výziev a potrieb Rómov s cieľom plniť záväzky prijaté v ich národných strategických rámcoch pre Rómov. Cieľom Komisie bude zabezpečiť, aby boli výzvy špecifické pre jednotlivé krajiny, ktoré boli identifikované v rámci európskeho semestra, náležite riešené v nadchádzajúcich dohodách o partnerstve a aby sa opatrenia presadzujúce rovnosť a začlenenie vykonávali prostredníctvom operačných programov. Komisia bude dôkladne monitorovať, či je v programových dokumentoch na roky 2021 – 2027 v takýchto členských štátoch zavedená a zohľadnená dvojité strategické, ktorá na jednej strane zabezpečí inkluzívne služby a na druhej strane poskytne ciele programy pre marginalizované rómske komunity. Základné podmienky uplatniteľné na konkrétne fondy EÚ v rokoch 2021 – 2027, ktoré navrhla Komisia, majú za cieľ zabezpečiť dodržiavanie základných práv, ako aj rovnosti, začlenenia a účasti Rómov.

S cieľom zvýšiť účinnosť a efektívnosť, pokiaľ ide o intervencie týkajúce sa Rómov, Komisia podporí nadnárodné vzdelávanie týkajúce sa politiky aj financovania, ako je napríklad sieť EURoma 55 riadiacich orgánov a vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov.

Program InvestEU 56 v rámci svojho okna sociálnych investícií a zručností môže takisto prispieť k sociálno-ekonomickému začleneniu marginalizovaných skupín vrátane Rómov. Môže sa to udiť prostredníctvom inovatívnych prístupov vo financovaní, ako sú dlhopisy so sociálnym vplyvom a projekty orientované na výsledky, a to aj prostredníctvom spojenia s grantmi a/alebo finančnými nástrojmi EÚ zo sektorových programov alebo kombinácie rôznych tokov financovania EÚ. Komisia bude realizovať ciele pilotné iniciatívy s cieľom otestovať a ukázať pracovné prístupy ku konkrétnym aspektom začlenenia (bývanie, zamestnanosť, sociálne zabezpečenie) prostredníctvom využitia inovatívnych prístupov vo financovaní, ktoré možno prebrať/rozšíriť alebo zopakovať v rámci väčších programov na vnútroštátnej úrovni alebo na úrovni EÚ. Členské štáty budú môcť v rámci Nástroja technickej podpory požiadať o technickú podporu pri začleňovaní hľadiska rovnosti Rómov do tvorby politík a reformných procesov.

IV.3 Opatrenia a podpora EÚ na presadzovanie účasti, začlenenia a rozmanitosti Rómov

V akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 sa Komisia zaviazala ísť ako inštitúcia príkladom, a to tak, že prijme kroky na výrazné zlepšenie reprezentatívnosti zamestnancov Komisie prostredníctvom opatrení zameraných na nábor a výber. Pri vykonávaní týchto opatrení Komisia zaručí, aby sa týkali aj Rómov. Komisia vyzýva ostatné inštitúcie EÚ, aby na svojich príslušných pracoviskách prijali kroky na posilnenie rozmanitosti a začlenenia.

Komisia bude organizovať pravidelné stretnutia so zástupcami členských štátov 57 a organizáciami občianskej spoločnosti na úrovni EÚ a medzinárodnými organizáciami so silnejším mandátom v oblasti vzájomného učenia. Takisto zabezpečí pravidelnú komunikáciu medzi zainteresovanými stranami. Komisia bude v rokoch 2021 – 2027 naďalej organizovať stretnutia týkajúce sa politiky súdržnosti s organizáciami občianskej spoločnosti („štruktúrovaný dialóg“). Bude organizovať uzavreté stretnutia, kde

bude prebiehať dialóg s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti o vývoji v oblasti politiky súdržnosti.

V súlade s návrhom Európskeho parlamentu 58 Komisia spustí nový cyklus budovania kapacít rómskej občianskej spoločnosti, aby sa tak umožnilo koordinované nezávislé občianske monitorovanie a podávanie správ, pričom sa bude vychádzať z poznatkov získaných z projektu [Rómsky občiansky monitoring](#) (2017 – 2020). Správy z koordinovaného nezávislého občianskeho monitorovania sú naplánované v dvojročných cykloch so začiatkom v roku 2022.

Komisia sa bude snažiť maximalizovať vplyv európskej rómskej platformy 59, pričom spojí vnútroštátne vlády, EÚ, zástupcov medzinárodných organizácií a rómskej občianskej spoločnosti a bude sa usilovať podnietiť spoluprácu a výmenu skúseností. Zorganizuje preskúmanie vnútroštátnych strategických rámcov podľa témy, krajiny a regiónu na základe zistení z projektu rómskeho občianskeho monitorovania a z vnútroštátnych monitorovacích správ.

Komisia prostredníctvom svojho financovania národných rómskych platforiem podporí reformu týchto platforiem 60, a to najmä tak, že zabezpečí, aby boli reprezentatívne pre vnútroštátnu rómsku populáciu. Mali by sa rozšíriť o ďalšie zainteresované strany (napr. organizácie na ochranu práv detí, súkromný sektor), aby sa umožnilo nové učenie, využil potenciál sociálnych inovácií, zmenila mentalita a dosiahla dlhodobá sociálna zmena. Aby sa podporila aktívna angažovanosť Rómov, najmä žien a mládeže, mal by sa zvoliť zástupca platformy, ktorý bude zabezpečovať vytváranie sietí medzi národnými a európskymi platformami pre Rómov, a rómskej mládeži by sa mali ponúknuť špeciálne stáže alebo nižšie pozície vo vnútroštátnych štruktúrach spojených s vykonávaním národných platforiem pre Rómov. Synergie s ostatnými iniciatívami na úrovni EÚ, vnútroštátnej alebo medzinárodnej úrovni, najmä v rámci projektu občianskeho monitorovania, by sa mali využiť na podporu vzájomného učenia a prenosu politiky.

IV.4 Opatrenia a podpora EÚ na presadzovanie rovnosti a boj proti protirómskemu zmýšľaniu

Komisia na podporu rovnosti Rómov prostredníctvom boja proti protirómskemu zmýšľaniu podporí činnosti, ktoré podporujú pozitívne príbehy a rómske vzory, bojujú proti negatívnym stereotypom, zvyšujú povedomie o rómskej histórii a kultúre a podporujú pravdu a zmierenie v rámci programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty.

Komisia v spolupráci s organizáciou UNESCO uskutoční spoločnú kampaň na boj proti dezinformáciám, nenávisťným prejavom a konšpiračným teóriám vrátane tých, ktoré sa týkajú Rómov. Bude aj naďalej podporovať súkromný sektor prostredníctvom platformy EÚ pre charty rozmanitosti a hľadať spôsoby spolupráce s médiami na prezentáciu pozitívnych príbehov a podporu rovnosti a rozmanitosti vo všetkých sférach. Komisia na základe existujúcich skúseností 61 pripraví sériu seminárov o rasových a etnických stereotypoch, a to aj voči Rómom, na ktorých sa stretnú novinári, organizácie občianskej spoločnosti a zástupcovia osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom.

Komisia bude v rámci svojej komunikačnej činnosti propagovať výhody rovnosti a rozmanitosti 62. Komisia zorganizuje sériu podujatí na zvýšenie informovanosti s dôrazom na členské štáty s veľkými rómskymi komunitami s cieľom bojovať proti stereotypom, podporovať kultúrnu rozmanitosť, posilňovať postavenie rómskych detí, mladých ľudí a žien ako vzorov v rozmanitých komunitách, zvyšovať povedomie o nich a spájať rôzne komunity. Povedomie o dôsledkoch viacnásobnej diskriminácie proti rómskym ženám bude zosúladené s komunikačnou kampaňou v celej EÚ o boji proti rodovým stereotypom, ktorá uplatňuje medzisektorový prístup na všetky sféry života a je súčasťou stratégie pre rodovú rovnosť.

Komisia:

- bude presadzovať existujúce právne predpisy EÚ, ktoré chránia Rómov pred diskrimináciou a rasizmom a v prípade potreby vyplní medzery;
- začlení hľadisko rovnosti Rómov do politických iniciatív EÚ a zmobilizuje fondy EÚ pre Rómov;
- prijme kroky na zvýšenie rozmanitosti zamestnancov Komisie;
- spustí nový cyklus budovania kapacít rómskej občianskej spoločnosti a posilní európske a národné platformy pre Rómov;
- bude podporovať pozitívne príbehy a rómske vzory, bojovať proti negatívnym stereotypom, zvyšovať povedomie o rómskej histórii a kultúre a podporovať pravdu a zmierenie.

V. Podpora rovnosti, začlenenia a účasti Rómov mimo EÚ

EÚ a členské štáty by mali podporovať rovnosť, začlenenie a účasť Rómov vo svojej vonkajšej činnosti, najmä v rámci politiky rozširovania, susedskej politiky, rozvojovej politiky a humanitárnej politiky.

Región západného Balkánu predstavuje pre EÚ geostrategickú prioritu. V oznámení Komisie z februára 2020⁶³ sa vyzýva na zosúladenie s politikami EÚ, a to aj pri podpore najviac znevýhodnených osôb. Partneri zo Západného Balkánu už dobrovoľne dosiahli súlad s rámcom EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020. Navyše sa im podarilo dosiahnuť pozoruhodné pokroky. Počas samitu EÚ – západný Balkán, ktorý sa konal v máji 2020 v Záhrebe, lídri EÚ opätovne potvrdili svoju podporu európskej perspektívy západného Balkánu a takisto svoje odhodlanie zvýšiť podporu politickej, hospodárskej a sociálnej transformácie tohto regiónu.⁶⁴ Privítali silný záväzok partnerov zo západného Balkánu k uprednostňovaniu demokracie a právneho štátu vrátane ľudských práv, rodovej rovnosti a práv menšín⁶⁵.

Pritomnosť Rómov na západnom Balkáne je dôležitá a podobná členským štátom EÚ s významnou rómskou populáciou. Existuje presvedčivý argument, prečo riešiť rovnosť, začlenenie a účasť Rómov v EÚ a na západnom Balkáne rovnako, vrátane uplatňovania rovnakých cieľov do roku 2030. V júli 2019 premiéri krajín západného Balkánu prijali Deklaráciu o integrácii Rómov v rámci procesu rozširovania EÚ, v ktorej sa zaviazali pred prístupím dosiahnuť konkrétne zlepšenie situácie Rómov, pokiaľ ide o vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie, evidenciu obyvateľov a nediskrimináciu⁶⁶. EÚ bude pokračovať v podpore vykonávania deklarácie a práce na zbere údajov, rozpočtovaní reagujúcom na potreby Rómov a mapovaní rómskych obydľí. Postupné zosúladenie s cieľmi a metodikou EÚ bude súčasťou európskej perspektívy pre všetky krajiny, ktoré chcú vstúpiť do EÚ.

Partneri zo západného Balkánu, podobne ako členské štáty EÚ v procese semestra, predstavujú výročné programy hospodárskej reformy (ERP) vrátane reforiem na zvýšenie konkurencieschopnosti a zlepšenie podmienok pre inkluzívny rast a tvorbu pracovných miest. V programoch ERP sa informuje o sociálnom začlenení, znižovaní chudoby a rovnosti príležitostí, aj pokiaľ ide o Rómov. Nástroj predvstupovej pomoci na roky 2021 – 2027 bude po prijatí pokračovať v podpore reforiem a zosúladovania s požiadavkami EÚ na regionálnej a celoštátnej úrovni. V hospodárskom a investičnom pláne pre západný Balkán sa určujú prioritné oblasti investícií na zvýšenie konvergenzie, rastu a konkurencieschopnosti v regióne, najmä pri podpore marginalizovaných skupín a menšín, hlavne rómskych komunít⁶⁷. Ďalšie relevantné fondy EÚ súvisiace s obnovou po pandémie COVID-19 alebo inými podpornými opatreniami v rámci vonkajších vzťahov, ako napr. Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI), sa takisto zmobilizujú na podporu začlenenia Rómov⁶⁸. EÚ bude naďalej podporovať nediskrimináciu a rovnosť na celom svete na základe strategického rámca EÚ⁶⁹ a akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu (2020 – 2024)⁷⁰, ako aj akčných plánov EÚ pre rodovú rovnosť⁷¹ a zahrnie rómske otázky pri vykonávaní usmernení EÚ týkajúcich sa nediskriminácie vo vonkajšej činnosti⁷² z roku

2019. Opatrenia EÚ budú dopĺňať vnútroštátne iniciatívy a podporovať občiansku spoločnosť. Rovnosť a začlenenie Rómov bude pravidelným bodom programu v dialógoch o ľudských právach a iných politických dialógoch s tretími krajinami, ktoré majú významnú rómsku populáciu. EÚ sa bude aj naďalej aktívne angažovať v oblasti rovnosti Rómov na regionálnych a multilaterálnych fórach, najmä v Rade Európy, Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a Organizácii Spojených národov.

VI. Záver

Rómovia už stáročia prispievajú ku kultúrnemu bohatstvu, k rozmanitosti, hospodárstvu a spoločnej histórii Európy. EÚ má povinnosť chrániť svoju rómsku menšinu pred diskrimináciou, protirómskym zmýšľaním a sociálnym vylúčením. Dosiahnutie rovnosti, začlenenia a účasti Rómov si vyžaduje, aby sa spojili všetky inštitúcie EÚ, vnútroštátne vlády a agentúry EÚ, subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a iné ľudskoprávne inštitúcie a aby spoločne prijali opatrenia v partnerstve s občianskou spoločnosťou a medzinárodnými organizáciami a s plným zapojením samotných Rómov. Komisia žiada Európsky parlament o podporu tohto strategického rámca a vyzýva Radu, aby pracovala na rýchлом prijatí navrhovaného odporúčania o rovnosti, začlenení a účasti Rómov a zaručila tak úzku spoluprácu medzi členskými štátmi a Komisiou. Ak budeme spolupracovať, môžeme do roku 2030 dosiahnuť skutočný pokrok a vytvoriť Európu, v ktorej rómski jednotlivci a rómske komunity v celej svojej rozmanitosti budú mať rovnaké príležitosti vo všetkých sférach života, budú čerpať zo sociálno-ekonomického začlenenia a rovnakou mierou sa zúčastňovať na spoločnosti.

(1)

Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 – [COM\(2020\) 565 final](#) .

(2)

Odkaz na zastrešujúci pojem „Rómovia“ zahŕňa širokú škálu rôznych osôb rómskeho pôvodu, ako sú: Rómovia, Sinti, Kalé, Cigáni, Romanichali a Bojaši/Rudari. Zahŕňa aj skupiny, ako sú Aškali, Egypťania, Jenišovia, Dómovia, Lomovia, Romovia a Abdaliovia, ako aj cestujúce obyvateľstvo vrátane etnických Travellerov alebo osôb zahrnutých pod administratívny pojem gens du voyage a osôb, ktoré sa identifikujú ako „Cigáni“, a to všetko bez toho, aby sa popreli ich osobitné charakteristiky.

(3)

[Odhad Rady Európy z roku 2012](#) .

(4)

Protirómske zmýšľanie (forma rasizmu proti Rómom) je štrukturálny jav s historickými koreňmi, ktorý sa prejavuje na inštitucionálnej, sociálnej a medziľudskej úrovni. Pôvod má v tom, ako väčšinová populácia vníma tých, ktorých považuje za „cigánov“, a ako sa k nim správa. Zakladá sa na procese vyčleňovania, ktorý stavia na negatívnych, ale aj pozitívnych exotizujúcich stereotypoch. Hoci medzi zástancami potreby posilňovať boj proti protirómskemu zmýšľaniu existuje zhoda o jeho chápaní, o samotnom pojme sa vedú diskusie. Európsky parlament (vo svojich uzneseniach z rokov [2015](#) , [2017](#) , [2019](#) a [2020](#)), Komisia (vo svojich [výročných oznámeniach](#) od roku 2015 do roku 2019 a v [dokumente so závermi](#) z roku 2018), Rada (vo svojom odporúčaní z roku [2013](#) a v záveroch z roku [2016](#)) a [Rada Európy](#) uznali protirómske zmýšľanie za prekážku začlenenia, a teda uznali aj dôležitosť boja proti nemu. Komisia v anglickom jazyku používa znenie termínu navrhované organizáciou [Alliance against Antigypsyism](#) (Aliancia proti protirómskemu zmýšľaniu), no pripúšťa, že v rôznych vnútroštátnych kontextoch môžu byť vhodné iné pojmy.

(5)

[KOM\(2011\) 173 v konečnom znení](#) .

(6)

Vnútroštátni zástupcovia určení ako kontaktné miesta pre vnútroštátnu stratégiu pre Rómov s právomocou koordinovať jej prípravu a vykonávanie na vnútroštátnej úrovni. Po prijatí rámca EÚ boli určené vo všetkých členských štátoch s výnimkou Malty, ktorá nemá žiadnu rómsku komunitu.

(7)

Odporúčanie Rady z 9. decembra 2013 o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch ([Ú. v. EÚ C 378/1, 24.12.2013](#)).

(8)

Ako sa preukázalo aj v rámci hodnotenia rámca: [COM\(2018\) 785 final](#) , [SWD\(2018\) 480 final](#) .

(9)

Správa o hodnotení rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020, [COM\(2018\) 785 final](#) .

(10)

Podľa smernice Rady [2000/43/ES](#) z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod („smernica o rasovej rovnosti“), Komisia začala postup v prípade nesplnenia povinnosti proti trom krajinám (CZ, HU a SK) z dôvodu segregácie rómskych detí na školách.

(11)

Správa o hodnotení rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020, COM(2018) 785 final.

(12)

Pozri sprievodný dokument SWD(2020) 530 final, príloha 1.

(13)

[COM\(2019\) 406](#) , [SWD\(2019\) 320](#) , [všetky výročné správy](#) .

(14)

[Metahodnotenie intervencií na začlenenie Rómov](#) .

(15)

Pozri [Európsky parlament 2020](#) [2019](#) , [Rada](#) , [občianska spoločnosť](#) .

(16)

Podľa článku 10 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) „[p]ri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností sa Únia zameriava na boj proti diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“. Európsky inštitút pre rodovú rovnosť vymedzuje „prierezový charakter“ ako „analytický nástroj na štúdium, porozumenie a reagovanie na spôsoby, akými sa pohlavie a rod prelínajú s inými osobnými charakteristikami/identitami a ako tieto prelínania prispievajú k jedinečným skúsenostiam s diskrimináciou“. Táto definícia sa vzťahuje rovnako na všetky formy diskriminácie.

(17)

Pre Rómov sú obzvlášť dôležité zásady 1 (kvalitné a inkluzívne vzdelávanie), 3 (rovnosť príležitostí) a 20 (prístup k základným službám), ktorými sa riadi aj využívanie fondov EÚ na ciele aj všeobecné opatrenia.

(18)

Na dosiahnutie ambície agendy „na nikoho nezabudnúť“ zostáva stále veľký priestor na zlepšenie situácie Rómov v Európe. EÚ sa riešením situácie Rómov môže priblížiť k dosiahnutiu cieľov udržateľného rozvoja. Obzvlášť dôležitými východiskami sú ciele udržateľného rozvoja č. 1 – 2 (ukončiť chudobu a hlad), 3 – 4 (podporovať zdravý život, blahobyt a kvalitné vzdelávanie pre všetkých), 6 – 7 (dostupnosť vody, sanitárnych opatrení a cenovo dostupných a čistých zdrojov energie), 10 – 11 (znižovať rozdiely v rámci krajín a medzi nimi a zabezpečiť inkluzívne a trvalo udržateľné mestá a spoločensvá) a 16 (inkluzívna spoločnosť, prístup k spravodlivosti pre všetkých a efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie).

(19)

V záveroch Rady z roku 2016 sa od Komisie žiada, aby navrhla iniciatívu na obdobie po roku 2020 a zahrnula do nej návrh na preskúmanie odporúčania Rady z roku 2013 s názvom [Urýchlenie procesu integrácie Rómov](#) .

(20)

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. septembra 2020 o vykonávaní vnútroštátnych stratégií integrácie Rómov: boj proti negatívnym postojom voči ľuďom rómskeho pôvodu v Európe [[P9_TA\(2020\)0229](#)]; Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. februára 2019 o potrebe posilneného strategického rámca EÚ pre národné stratégie začleňovania Rómov po roku 2020 a zintenzívnení boja proti protirómskemu zmýšľaniu [[P8_TA\(2019\)0075](#)]. Závery Rady EPSCO z 24. októbra 2019 o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky ([13432/19](#)), ktorým sa Komisia vyzýva k tomu, aby obnovila záväzok týkajúci sa začleňovania Rómov. Okrem toho na konferencii na vysokej úrovni o rámci EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov, ktorá sa konala v Bukurešti 4. – 5. marca 2019, účastníci vyzvali Komisiu, aby navrhla nový ambiciózný rámec EÚ na obdobie po roku 2020, a členské štáty a krajiny zapojené do procesu rozširovania, aby posilnili svoje záväzky v oblasti integrácie Rómov. Informácie od predsedníctva ([7003/19](#) , 14.3.2019).

(21)

Pokiaľ ide o potrebu jasnejšieho zamerania na boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii v rámci EÚ na obdobie po roku 2020, pozri [odporúčania odborníkov](#) vypracované po konferencii „Ako riešiť protirómske zmýšľanie v rámci EÚ pre Rómov po roku 2020?“ (Viedeň, 27.11.2018).

(22)

Pozri sprievodný dokument SWD(2020) 530 final.

(23)

Ďalšie informácie o označení ukazovateľov a zdrojoch údajov sú uvedené v prílohe 2 a v správe o [Rámci monitorovania pre iniciatívu EÚ v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti Rómov po roku 2020](#), ktorej autorom je pracovná skupina pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch (koordinuje ju Agentúra EÚ pre základné práva [FRA] a jej súčasťou sú vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov, vnútroštátne štatistické úrady a Komisia).

(24)

Iné ukazovatele skúma pracovná skupina pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch, ktorú koordinuje FRA. Týkajú sa napríklad materiálnej a sociálnej deprivácie, prístupu k zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám a bývania v segregácii.

(25)

Pozri [spoločné základné princípy](#). Princíp č. 2 (osobitné, ale nie výlučné zameranie) „[z]ahrňa zameranie na Rómov ako na cieľovú skupinu, ale nevylučuje ďalších ľudí, ktorí sa ocitli v podobnej sociálno-hospodárskej situácii“. Princíp č. 4 (zameranie na bežnú spoločnosť) odkazuje na cieľ „začleniť Rómov do bežnej spoločnosti (v oblasti väčšinových vzdelávacích inštitúcií, pracovných pozícií a bývania). Tam, kde stále existuje čiastočné alebo úplné vyčlenenie v oblasti vzdelávania alebo bývania, musí byť cieľom politik začleňovania Rómov prekonanie tohto odkazu. Vyhybať sa treba vytváraniu umelých a osobitných trhov práce pre Rómov“.

(26)

V záujme prístupu k zberu údajov založeného na ľudských právach sa vnútroštátne orgány povzbudzujú, aby si preštudovali tieto dokumenty: [Európska príručka o údajoch o rovnosti \(revidované znenie z roku 2016\)](#), [Usmernenia o zlepšovaní zberu údajov o rovnosti a ich použitia \(2018\)](#) a [Zber údajov v oblasti etnickej príslušnosti \(2017\)](#). Členské štáty sa vyzývajú, aby vyčlenili potrebné zdroje na takýto zber údajov a aby využili podporu agentúry FRA pri posilňovaní svojich kapacít na tento účel.

(27)

Pozri sprievodný dokument SWD(2020) 530 final.

(28)

[Spoločné základné princípy začleňovania Rómov poskytujú rámec na úspešné navrhnutie a vykonávanie opatrení na podporu začlenenia Rómov. Princípy 2 a 4 sa týkajú spájania cielených a všeobecných opatrení.](#)

(29)

Členské štáty, ktoré programujú špecifický cieľ ESF+ na podporu sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných komunít, ako sú Rómovia, musia spĺňať všetky požiadavky uvedené v prílohe IV k [návrhu Komisie na nariadenie o spoločných ustanoveniach na roky 2021 – 2027](#), pokiaľ ide o tematickú základnú podmienku, ktorá sa týka národných strategických rámcov pre Rómov. Na rovnosť a začlenenie Rómov možno použiť niekoľko ďalších finančných nástrojov EÚ, napr. fondy politiky súdržnosti.

(30)

Tieto platformy spájajú zainteresované strany z verejnej správy a občianskej spoločnosti. Ich cieľom je podnecovať spoluprácu a výmenu skúseností o úspešnom začlenení Rómov.

(31)

Sieť vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov bola vytvorená už v období 2011 – 2020, čo umožnilo výmenu informácií a skúseností medzi členskými štátmi na európskej úrovni.

(32)

V štyroch krajinách EÚ žije veľký podiel rómskeho obyvateľstva (Bulharsko: 9,94 %, Rumunsko: 9,02 %, Slovensko: 8,63 %, Maďarsko: 7,49 %). V Česku žije menší podiel rómskeho obyvateľstva (1,90 %), ako aj v Grécku (1,63 %) a Španielsku (1,55 %). Pozri [odhady Rady Európy 2012](#).

(33)

[Spoločné základné princípy](#).

(34)

V prílohe 1 sa čerpá zo skúseností z hodnotenia rámca EÚ, [zo vstupov z troch správ expertov a občianskych stanovísk, ktoré slúžili ako základ úvah o politikách pre Rómov po roku 2020](#), a z odborných znalostí útvarov Komisie.

(35)

V prebiehajúcom projekte Komisie, ktorý sa má dokončiť do konca roka 2020, sa analyzujú základné príčiny prenosu chudoby a vylúčenia medzi generáciami a navrhujú sa opatrenia na jeho riešenie. V ďalšom prebiehajúcom projekte Komisie v spolupráci s Agentúrou pre základné práva sa budú analyzovať údaje na získanie poznatkov o súvislostiach medzi diskrimináciou a zraniteľnosťou v Európe na nižšej ako štátnej úrovni, o podiele diskriminácie na relatívnom riziku sociálno-ekonomického

vylúčenia a na tom, či Rómov zasiahla pandémia COVID-19 viac a či boli voči nej v konkrétnom územnom kontexte zraniteľní vo väčšej miere. Zistenia môžu poskytnúť základné dôkazy pre komplexné opatrenia, ktorými sa bude riešiť sociálno-ekonomické znevýhodnenie aj diskriminácia.

(36)

Najmä od Spoločného výskumného centra Komisie, pokiaľ ide o náhodné posudzovanie dosahov vybraných cieľových alebo všeobecných hlavných intervencií, ale aj od Agentúry pre základné práva, pokiaľ ide o posudzovanie vhodnosti plánovaných opatrení.

(37)

Rumunsko napríklad momentálne využíva technickú podporu v rámci programu na podporu štrukturálnych reforiem na vytvorenie systémov monitorovania a hodnotenia pre vykonávanie stratégie začlenenia Rómov.

(38)

Na vytvorenie zásady sebaurčenia v rámci zberu údajov o jednotlivcoch, napr. sčítanie obyvateľov, rozsiahle prieskumy a administratívne údaje v relevantných prípadoch.

(39)

V roku 2021 sa prieskum rozšíri na Srbsko a Severné Macedónsko.

(40)

Pozri najmä článok 2 a článok 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii ([ZEÚ](#)), články 8, 10 a 19 a článok 67 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ([ZFEÚ](#)) a články 20 a 21 [charty](#) .

(41)

[2000/43/ES](#) .

(42)

[2008/913/SVV](#) .

(43)

Správa sa bude venovať aj uplatňovaniu [smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani \(Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16\)](#) .

(44)

Equinet, 28. júla 2020: [Roma and Traveller inclusion: towards a new EU framework, learning from the work of equality bodies \(Začleňovanie Rómov a Travellerov: k novému rámcu EÚ s poučením z práce subjektov pre rovnaké zaobchádzanie\)](#) .

(45)

[C\(2018\) 3850 final](#)

(46)

FRA, 2017, Druhý európsky prieskum menšín a diskriminácie.

(47)

akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, [COM\(2020\) 565 final](#) .

(48)

Pozri prácu týkajúcu sa [kódexu správania pre boj proti nezákonným nenávisťným prejavom na internete](#) , [C\(2018\) 1177 final](#)

(49)

2012/29/EÚ.

(50)

[COM\(2020\) 258 final](#) .

(51)

Pozri prílohu 3 k dokumentu SWD pre viac informácií o relevantných všeobecných politických iniciatívach EÚ a použití fondov EÚ.

(52)

Skupina bola vytvorená v roku 2010 a skladá sa zo zástupcov GR JUST, EMPL, EAC, SANTE, NEAR, HOME, REGIO a AGRI.

(53)

Pozri [správy o krajinách](#) za BG, CZ, ES, HU, RO, SK, a najmä prílohu D k nim.

(54)

[COM\(2018\) 375 final](#) , [COM\(2018\) 382 final](#) , [COM\(2018\) 392 final](#) .

(55)

[Siet'](#) spustil v roku 2007 španielsky riadiaci orgán ESF.

(56)

Program InvestEU (2021 – 2027), pozri aj prílohu 3 k pracovnému dokumentu útvarov Komisie.

(57)

V kontexte vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov.

(58)

[Prípravná akcia 2020 – Rómsky občiansky monitoring – Posilnenie kapacity a zapojenia rómskej a prorómskej občianskej spoločnosti do monitorovania a skúmania politík .](#)

(59)

https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_en .

(60)

Národné rómske platformy sú procesy účasti a konzultácií zorganizované a riadené vnútroštátnymi kontaktnými miestami pre Rómov na podporu dialógu, vzájomného učenia, spolupráce a účasti na príprave, vykonávaní a monitorovaní vnútroštátnych strategických rámcov s podporou zo strany Komisie prostredníctvom pravidelných žiadostí o finančnú podporu. Procesy v rámci národnej platformy pre Rómov by mali prispievať k návrhu, vykonávaniu, monitorovaniu a revízii politík. Platformy majú tri hlavné úlohy: rozširovať politické diskusie o vykonávaní národných strategických rámcov pre Rómov, prehľbovať vnútroštátne štruktúry zodpovednosti a posilňovať prepojenie medzi miestnou a celoštátnou úrovňou.

(61)

Pozri [Semináre pre médiá – Ukončenie diskriminácie proti Rómom](#) .

(62)

Napr. z pohľadu rómskej ženy: [Rovnosť príležitostí – urobme z nej realitu pre všetkých](#) .

(63)

Posilnený proces pristúpenia – dôveryhodná perspektíva členstva v EÚ pre západný Balkán – [COM\(2020\) 57 final](#) .

(64)

Samit EÚ – západný Balkán, 5. – 6. mája 2020, závery Rady a [COM\(2020\) 315 final](#) .

(65)

[Záhrebská deklarácia](#) .

(66)

Zvýšiť zamestnanosť Rómov (zo 16,5 % na 25 %), ukončenie povinnej školskej dochádzky (z 51 % na 90 %), poskytnúť zdravotné poistenie (pre aspoň 95 %), legalizáciu bývania, predchádzať diskriminácii, zabezpečiť plnú evidenciu občanov. [Poznanská deklarácia](#) .

(67)

COM(2020) 641 final, schválené 6. októbra 2020.

(68)

Oznámenie Komisie s názvom Podpora západnému Balkánu v boji proti ochoreniu COVID-19 a pri obnove v období po pandémie [[COM\(2020\) 315 final](#)] .

(69)

11855/12 príloha II, Rada EÚ, 25. júna 2012

(70)

Akčné plány EÚ pre ľudské práva a demokraciu 2012 – 2014 a 2015 – 2019; [spoločné oznámenie a Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024](#) v znení prijatom kolégiom 25. marca 2020, prijatie Radou sa očakáva v poslednom štvrtroku 2020 .

(71)

Rodová rovnosť a posilnenie postavenia žien: Premena života dievčat a žien prostredníctvom vonkajších vzťahov EÚ v rokoch 2016 – 2020 [SWD \(2015\) 182](#) a plánovaný následný dokument.

(72)

[Usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúce sa nediskriminácie vo vonkajšej činnosti](#)

EURÓPSKA KOMISIA

PRÍLOHA
k
OZNÁMENIU KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE
Únia rovnosti:

strategický rámec EÚ pre rovnosť, začlenenie a účasť Rómov
{SWD(2020) 530 final}

Príloha 1: Usmernenia pre plánovanie a vykonávanie vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov

Boj proti protirómskemu zmýšľaniu

Vďaka činnosti Aliancie proti protirómskemu zmýšľaniu, Európskeho parlamentu a Rady Európy 1 vzniká konsenzus, že protirómske zmýšľanie (osobitná forma rasizmu zameraná proti Rómom) prispieva k pretrvávajúcemu vylúčeniu Rómov. Keďže protirómske zmýšľanie a vylúčenie tvoria začarovaný kruh, je nutné ich riešiť spoločne. Boj proti diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu prispeje k úspešnosti opatrení v oblasti začlenenia, čím sa následne podporí väčšia otvorenosť a prijatie v spoločnosti. Boj proti protirómskemu zmýšľaniu a podpora rozmanitosti a začlenenia si vyžadujú zapojenie spoločnosti ako celku, a teda Rómov aj nerómskeho obyvateľstva. Vyžadujú si posilnenie postavenia Rómov a zmenu väčšinových (vrátane inštitucionálnych) postojov a správania. Subjekty pre rovnaké zaobchádzanie môžu byť privilegovanými partnermi národných kontaktných miest pre Rómov tým, že stanovujú normy na vykonávanie a budú presadzovať dôraznejšie antidiskriminačné zameranie stratégií na potieranie diskriminácie.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

· zahŕňať osobitné zameranie na boj proti protirómskemu zmýšľaniu s cieľom:

1. uznať protirómske zmýšľanie a povinnosť zakročiť proti nemu;
2. uznať historické rozmery protirómskeho zmýšľania, najmä rómsky holokaust; zvýšiť informovanosť o rómskych dejinách a podporovať zmierenie;
3. zvýšiť informovanosť o vzájomných výhodách rozmanitosti a začlenenia; vytvárať pozitívne posolstvá; podporovať vzorové príklady; podporovať stretnutia medzi komunitami a medzikultúrne vzdelávanie v záujme boja proti stereotypom a dezinformáciám o Rómoch v oblasti vzdelávania, médií, umenia, kultúry a histórie;
4. potierať diskrimináciu ako prejav protirómskeho zmýšľania;
5. bojovať proti nenávisťným prejavom a trestným činom z nenávisti ako prejavom protirómskeho zmýšľania a podporovať oznamovanie predsudkami motivovaných trestných činov, obťažovania a násilia;
6. podporovať prístup obetí protirómskeho zmýšľania a diskriminácie k spravodlivosti;
7. zvýšiť informovanosť Rómov o ich právach a
8. odstrániť systémovú/inštitucionálnu/štrukturálnu diskrimináciu 2 Rómov a predchádzať jej, · zaradiť predchádzanie protirómskemu zmýšľaniu a boj proti nemu ako prierezovú/horizontálnu prioritu vo všetkých odvetvových oblastiach politiky s cieľom:

1. bojovať proti segregácii, šikanovaniu a obťažovaniu vo vzdelávaní; zvýšiť informovanosť zamestnancov škôl;
2. bojovať proti diskriminácii v zamestnaní (aj v prístupe k nemu) a zvýšiť informovanosť zamestnávateľov;
3. bojovať proti diskriminácii v prístupe ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti; vylúčiť súbežné segregované služby; predchádzať porušovaniu ľudských práv (napr. nútenému prerušeniu tehotenstva a nútenej sterilizácii); zvýšiť informovanosť zdravotníckych pracovníkov;
4. bojovať proti územnej segregácii; zabrániť nútenému vystaňovaniu bez zabezpečenia náhradného bývania; zvýšiť informovanosť príslušných orgánov a
5. pravidelne získavať údaje o rovnosti (údaje o skúsenostiach s diskrimináciou; údaje od subjektov pre rovnaké zaobchádzanie o prípadoch diskriminácie).

Boj proti viacgeneračnej chudobe (so zameraním na ochranu detí a lepšie využívanie finančných prostriedkov EÚ)

Boj proti viacgeneračnej chudobe a vylúčeniu je rozhodujúci z hľadiska zlepšenia situácie marginalizovaných Rómov. Vylúčenie a diskriminácia v prístupe k vzdelaniu, zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti a bývaní vplyvajú na vývoj detí a môžu následne ovplyvniť ich budúce rodičovstvo, čo povedie k ďalšiemu znevýhodneniu ich vlastných detí. Začarovaný kruh vylúčenia a diskriminácie bude ďalej pokračovať, pokiaľ nedôjde k výraznej intervencii zameranej na komplexné riešenie základných príčin a plánovanie lepšej budúcnosti pre ďalšie generácie. Toto si vyžaduje zameranie na deti a musí prebiehať dlhodobo.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- mobilizovať príslušné odborné znalosti na všetkých úrovniach riadenia s cieľom formulovať opatrenia na ochranu detí, vyčleniť primerané zdroje na vzdelávanie vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (napr. na štipendia, mentorstvo, mimoškolskú podporu), ďalej na výživu, osobný rozvoj a prácu s rodinami,
- podnecovať účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve,
- chrániť ženy, deti a mladistvých prostredníctvom stratégií boja proti trestným činom, ako je obchodovanie s ľuďmi vrátane všetkých relevantných foriem vykorisťovania (sexuálneho vykorisťovania, pracovného vykorisťovania, núteného žobrania a využívania trestnej činnosti na nútené a vykorisťovateľské zdanlivé manželstvá), a umožniť im prístup k pomoci, podpore a ochrane,
- zlepšiť prístup ku komunitným službám a službám náhradnej rodinnej starostlivosti pre osoby so zdravotným postihnutím a pre deti bez rodičovskej starostlivosti, posilniť opatrenia na predchádzanie zaradeniu do ústavnej starostlivosti podporou rodín v zložitých situáciách a osôb so zdravotným postihnutím,
- zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť podporných opatrení pre deti a ich rodiny, a tak zlepšiť podmienky pre ďalšiu generáciu,
- byť východiskom plánovania finančnej podpory a investícií na základe presnej analýzy základných príčin marginalizácie (sociálno-ekonomického vylúčenia a diskriminácie), zhromaždiť presvedčivejšie dôkazy prostredníctvom systematických hodnotení a analýzy druhov vnútroštátnych, regionálnych a miestnych zásahov, ktoré (ne)fungujú a príčin ich nefunkčnosti, s cieľom prehĺbiť pochopenie prekážok začlenenia, zapojiť všetky zainteresované strany (miestne orgány, občiansku spoločnosť, rómske/nerómske zainteresované strany možnými odlišnými postojmi) do analytickej práce,
- analyzovať využitie finančných prostriedkov EÚ v spolupráci s riadiacimi orgánmi – ak sa podľa monitorovacích správ zistí, že sa finančné prostriedky nevyužili efektívne na dosiahnutie cieľov v oblasti začleňovania, spojiť sa s miestnymi/riadiacimi orgánmi a zainteresovanými stranami s cieľom preskúmať dôvody a odstrániť prípadné identifikované prekážky a

·vytvoriť tesné prepojenie medzi národnými kontaktnými miestami pre Rómov a orgánmi zodpovednými za monitorovanie finančných prostriedkov EÚ; zabezpečiť, aby využívanie finančných prostriedkov EÚ pre Rómov viedlo k vytváraniu reálnych príležitostí na ich účasť a malo zamýšľaný vplyv na ich každodenné životy, než aby slúžilo iným záujmom.

Podpora účasti Rómov

Zapojenie Rómov do verejného života je základným predpokladom a prostriedkom na zabezpečenie rovnosti a začlenenia, ktorými sa podporuje demokratická a efektívna správa vecí verejných. Účasť Rómov a posilnenie ich postavenia znamená, že dokážu lepšie presadzovať svoje postoje a konať novými, pozitívnymi a vitálnymi spôsobmi. Začlenenie otvára cestu konaniu a dáva ľuďom príležitosť sa zapojiť. Účasť a posilnenie postavenia sú zásady a procesy, ktoré zlepšujú životné podmienky ľudí a ich životnú dráhu. Podpora zmysluplnej účasti Rómov na tvorbe politík na miestnej a vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ je základnou podmienkou boja proti vylúčeniu. Rómske a prorómsky orientované organizácie občianskej spoločnosti sú obzvlášť dôležitými aktérmi. Národným kontaktným miestam pre Rómov sa odporúča, aby pri koordinácii vývoja vnútroštátnych strategických rámcov presadzovali participatívne modely, napr. zriaďovaním tematických pracovných skupín, ktoré vypracúvajú posúdenie potrieb, stanovujú priority, ciele, opatrenia v kľúčových oblastiach a spájajú štátne, regionálne, miestne aj mimovládne subjekty, a zabezpečením účasti Rómov. Tieto modely a štruktúry by sa mohli následne využiť na monitorovanie a hodnotenie vykonávania.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- stanoviť minimálne povinné aspekty a spôsoby účasti Rómov na vývoji, vykonávaní a monitorovaní politík, ako aj na programovaní finančných prostriedkov EÚ, napríklad písomnými protokolmi o účasti, v ktorých sa stanovuje mandát (rozsah a povaha zapojenia), zloženie (zásady výberu členov), pracovné postupy a očakávané výsledky konzultácií a účasti subjektov na účely zabezpečenia účinnej spolupráce, dôvery a zodpovednosti 3 ,
- vytvárať príležitosti na posilnenie postavenia rómskych komunít na miestnej úrovni, ktoré umožnia komunitnú zodpovednosť a opatrenia výslovne zamerané na dosiahnutie sociálnej a politickej zmeny. Mobilizáciu komunít treba vnímať ako premyslený inkluzívny a participatívny proces zapájajúci Rómov, miestne orgány a organizácie,
- zabezpečiť, aby Rómovia v celej svojej rozmanitosti (vrátane štátnych príslušníkov a občanov bez štátnej príslušnosti, marginalizovaných aj integrovaných komunít, žien, detí a mladých ľudí) boli zastúpení v politických a konzultačných procesoch,
- zlepšiť miestne opatrenia zapojením väčšieho počtu rómskych odborníkov, aby pôsobili ako mediátori a pomohli prekonať pretrvávajúci nedostatok dôvery medzi rómskou komunitou a väčšinovým spoločenstvom,
- podporovať spoluprácu občianskej spoločnosti medzi organizáciami zameranými na Rómov a organizáciami väčšinového obyvateľstva, najmä zameranými na práva detí, mladých ľudí a žien,
- využívať finančné prostriedky EÚ a ďalších fondov na zabezpečenie pravidelnej podpory budovania kapacít (na kontrolu rovnosti, účasti atď.), najmä pre širokú verejnosť a miestnu občiansku spoločnosť a
- v krajinách s významným podielom rómskeho obyvateľstva opodporovať pozitívne kroky na zvýšenie účasti Rómov na vnútroštátnej a miestnej správe v oblasti rovnosti a začlenenia, výskumu atď. a ozvážiť založenie vnútroštátnych rómskych zastrešujúcich organizácií na účel priebežných konzultácií a zapojenia do politických diskusií. Tieto organizácie by mali dostávať základné inštitucionálne granty od národných vlád alebo z finančných prostriedkov pravidelnej podpory občianskej spoločnosti.

Zohľadnenie rozmanitosti

Pri navrhovaní vnútroštátnych strategických rámcov je nevyhnutné uznať rozmanitosť rómskeho obyvateľstva a komunít. Strategický rámec EÚ pre Rómov podporuje posilnenie postavenia rómskych žien, mladých ľudí a detí (a Rómov so zdravotným postihnutím, starších Rómov, rómskych LGBTI+ a migrujúcich občanov EÚ), aby sa prekonávali sociálno-ekonomické rozdiely a aby tieto osoby mohli v plnom rozsahu uplatňovať svoje práva, realizovať svoj potenciál a byť aktívnou hybnou silou zmien.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- posúdiť potreby a situáciu všetkých Rómov (vrátane občanov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi daného štátu, štátnych príslušníkov tretích krajín a Rómov bez štátnej príslušnosti),
- riešiť viacnásobnú diskrimináciu a prierezovosť, ktoré zvyšujú závažnosť vylúčenia,
- na najviac marginalizované rómske skupiny zacieliť opatrenia na začlenenie a boj proti chudobe (bez vylúčenia ďalších skupín v podobnej situácii) a na všetkých Rómov zacieliť opatrenia na podporu účasti, ako aj na Rómov a osoby iného ako rómskeho pôvodu zamerať opatrenia na predchádzanie protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii a na boj proti nim,
- stanoviť konkrétne ciele a opatrenia zamerané na rómske ženy, deti a mladých ľudí, Rómov so zdravotným postihnutím, starších Rómov, migrujúcich občanov EÚ, Rómov bez štátnej príslušnosti a osoby z krajín mimo EÚ (podľa potreby) a rozdeliť ukazovatele podľa pohlavia a veku,
- zaoberať sa rodovým rozmerom vo všetkých oblastiach, najmä v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti, podpory detí a boja proti (viacnásobnej) diskriminácii vrátane (domáceho) násillia a vykorisťovania, podporovať účasť a zabezpečiť, aby opatrenia zohľadňovali rodové hľadisko,
- podporovať prístup rómskych žien k spravodlivosti na účely prevencie/postihu domáceho násillia a ďalšieho porušovania ľudských práv,
- zapojiť sa do nadnárodnej spolupráce na účinnejšie riešenie problémov a príležitostí vznikajúcich v súvislosti s nadnárodnou migráciou Rómov, zabezpečenie prístupu k vzdelaniu, zamestnaniu, bývaniu, zdravotnej starostlivosti a iným sociálnym službám a
- vyriešiť problém Rómov bez štátnej príslušnosti zabezpečením všeobecnej registrácie narodených detí a prístupu k dokladom totožnosti, formálnych postupov na určovanie osôb bez štátnej príslušnosti a všeobecného prístupu k službám.

Kombinovanie všeobecných a cielených prístupov

Hoci protirómska diskriminácia a vylúčenie zdôvodňujú pretrvávajúci cielený prístup, účelom cielenia je však podpora účinného začlenenia a rovnosti Rómov vo všetkých oblastiach života. Predpokladom je inkluzívna reforma všeobecných politík, ktorá si vyžaduje premyslenú kombináciu cielených a všeobecných prístupov. Cílené politiky by mali byť dočasné a mali by slúžiť na zmiernenie ďalších nevýhod a diskriminácie, ktorým Rómovia čelia. Cílenie by malo byť jednoznačné (aj keď nie nevyhnutne založené na etnickom pôvode), ale nie výlučné, t. j. nemalo by vylučovať osoby iného ako rómskeho pôvodu v rovnakej situácii.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- vysvetliť, ako konkrétne cílené opatrenia (záruky) odstraňujú prekážky, ktoré Rómom bránia v prístupe k všeobecným politikám a ich využívaniu, a ako sa zabezpečuje, aby boli verejné politiky inkluzívnejšie pre Rómov,

- podporovať prístup Rómov k právam a všeobecným službám s dodatočnou cieľovou podporou, ale bez vytvárania trvalých paralelných štruktúr,
- územne zacieliť intervencie, aby zohľadňovali miestne podmienky, pri rozsiahlych intervenciách (napr. v boji proti extrémnej chudobe) kombinovať územné zameranie so zameraním na sociálne skupiny a zabezpečiť dosah na rómske obyvateľstvo,
- v krajinách s významným podielom rómskeho obyvateľstva:
 o zabezpečiť kontrolu/audit kľúčových všeobecných politických opatrení s cieľom posúdiť ich vplyv na rovnosť a začlenenie Rómov,
 o stanoviť spôsob využitia finančných prostriedkov EÚ na inkluzívnu reformu všeobecných politík (napr. na odstránenie segregácie vo vzdelávaní alebo v bývaní) a na cieľové opatrenia a
 o stanoviť postupy na uplatňovanie hľadiska rovnosti, začleňovania a účasti Rómov na regionálnej a miestnej úrovni.

Posilnenie opatrení na zabránenie neúmernému vplyvu kríz na Rómov alebo jeho zmiernenie

Všetky hlavné problémy, ktorým dnes EÚ čelí (vrátane pandémie koronavírusu, zmeny klímy, ekologickej a digitálnej transformácie), majú rozmer rovnosti a začleňovania Rómov. Osobitná pozornosť by sa mala venovať zabezpečeniu, aby diskriminované a marginalizované skupiny, najmä medzi Rómami, neboli nútené znášať neúmerný podiel bremena kríz a transformácií a aby sa v reakciách na núdzové situácie a dlhodobějších stratégiách rastu zohľadnila cieľová dodatočná podpora ich začleňovania. Poučiť sa treba z pandémie koronavírusu, ktorá neúmerne postihla marginalizované rómske komunity a vystavila ich najhorším krátkodobým zdravotným aj strednodobým/dlhodobým ekonomickým vplyvom. Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali pomôcť zmierniť účinky krízy spôsobenej koronavírusom a lepšie nás pripraviť na riešenie podobných udalostí v budúcnosti.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- plánovať účinné zhromažďovanie údajov a monitorovanie sociálno-ekonomických vplyvov (podľa veku, pohlavia a zdravotných potrieb) na zabezpečenie účinných a prispôbených politických opatrení, ktoré reagujú na existujúce/budúce pandémie,
- zohľadňovať krátkodobé, strednodobé a dlhodobé potreby a zapojiť dotknuté osoby do prípravy a vykonávania opatrení,
- podporovať úsilie miestnych orgánov pri riešení najnaliehavejších potrieb rómskych komunít (napr. prístupu k prístrešiu vrátane potravín a vody, prístupu k bezplatným zdravotníckym službám a finančnej podpore pre rómske rodiny v zložitých ekonomických situáciách),
- stanoviť priority v úsilí o nápravu štrukturálnych nerovností a nedostatočného prístupu rómskych komunít k základným službám a infraštruktúre,
- zabezpečiť, aby opatrenia a/alebo činnosti financované z prostriedkov EÚ a vnútroštátnych prostriedkov dosiahli k najviac marginalizovaným a znevýhodneným komunitám a uspokojovali ich potreby,
- podporovať prístup Rómov k bezpečnej a čistej pitnej vode 4 ,
- zlepšiť prístup k sanitácii a zabezpečiť kontinuitu základných verejnoprospešných služieb v prípade pandémie,
- podporovať zdravotnú gramotnosť rómskeho obyvateľstva,
- podporovať šírenie presných, jasných informácií založených na dôkazoch, ako aj kampane na zvyšovanie informovanosti, ktoré sú účinnými nástrojmi proti diskriminácii a xenofóbii,

- zabezpečiť pravidelné monitorovanie environmentálneho stavu a rizík, ktoré osobitne ovplyvňujú znevýhodnené rómske komunity, a prijímať opatrenia, ktorými sa odstraňujú nebezpečné alebo nehygienické podmienky a
- podporovať konzistentnosť medzi núdzovými opatreniami a opatreniami zameranými na obnovu, ako aj všeobecné iniciatívy, akými sú napríklad zelená dohoda, digitalizácia, európsky pilier sociálnych práv, ciele udržateľného rozvoja, európsky semester a všeobecné stratégie, programy a reformy.

Zabezpečenie digitálneho začlenenia

Keď v dôsledku pandémie koronavírusu bolo nutné zatvoriť školy, internáty a úrady, internet sa stal nevyhnutnosťou pre všetkých. Pri hromadnom prechode na online vzdelávanie a telemedicínu atď. sa predpokladalo, že každý má prístup na internet. Kríza však odhalila znepokojujúce [globálne rozdiely](#) v online a dištančnom vzdelávaní. Rómovia často žijú vo vidieckych oblastiach, ktoré stále zaostávajú, keď ide o prístup k vysokorychlostnej širokopásmovej infraštruktúre. Pri marginalizovaných Rómoch s obmedzeným alebo žiadnym prístupom k počítačovému vybaveniu alebo s malou či nulovou digitálnou gramotnosťou jej dosah odhalil hlboko zakorenené štrukturálne nerovnosti, ktoré sa prejavili ako riziko, že rómske deti nebudú podávať dostatočný výkon a budú v škole zaostávať a dospelí nebudú mať prístup k informáciám a pracovným príležitostiam v reálnom čase. Musia sa riešiť zásadné problémy spojené s nerovnosťou, diskrimináciou a vylúčením v digitálnom veku, aby sa zabezpečilo, že sa na nikoho nezabudne. Úspešné zavádzanie digitálnych technológií a odolnosť a sociálna spravodlivosť Európy závisia od toho, či budú mať ľudia prístup k potrebnej infraštruktúre, vybaveniu a digitálnym zručnostiam.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali zahŕňať opatrenia, ktoré:

- riešia digitálne vylúčenie Rómov poskytnutím prístupu k digitálnym technológiám, najmä prístupu k online a dištančnému vzdelávaniu a jeho podpore v prípade, keď sa vzdelávacie inštitúcie a inštitúcie odbornej prípravy zatvoria, napríklad počas pandémie koronavírusu,
  - podporujú synergie s ostatnými politickými iniciatívami (najmä tými, ktoré sú zamerané na verejné a komerčné online služby a elektronickú verejnú správu), aby sa zlepšila využiteľnosť verejných služieb a podporila inkluzívna elektronická verejná správa, s osobitnými opatreniami na poskytovanie verejných služieb Rómom a na ich pripojenie s osobitným dôrazom na vidiecke oblasti,
  - zlepšujú digitálne zručnosti a kompetencie 5 Rómov:
1. zlepšovaním prístupu k digitálnemu vybaveniu a sieťovému pripojeniu (napr. verejný prístup na internet v znevýhodnených oblastiach);
  2. podporovaním základných digitálnych zručností a kompetencií z hľadiska celoživotného vzdelávania a ponúkaním príslušnej odbornej prípravy;
  3. zlepšovaním rómskej kvality využívania a účasti na informačnej spoločnosti a
  4. podporovaním online oznamovania diskriminačných praktík v prístupe k službám a ich využívaní;
  5. zaradovaním iniciatív v oblasti digitálnej gramotnosti do miestnych sociálno-ekonomických súvislostí a ich prispôbením konkrétnym potrebám a podmienkam v rómskych komunitách;
  6. podnecovaním a podporou iniciatív v oblasti digitálnej gramotnosti 6, ktoré:
    - stimulujú motiváciu a informovanosť, čo sa týka používania internetu,
    - sú dostupné a udržateľné,
    - zahŕňajú obsah a spôsoby poskytovania prispôbené Rómom (nové vyučovacie metódy, neformálne učenie sa atď.) a
    - sú prístupné a použiteľné,

- podporujú využívanie digitálnych riešení v oblasti zdravotnej starostlivosti pre pacientov aj zdravotníckych pracovníkov, s cieľom zabezpečiť kontinuitu starostlivosti a bezpečné prostriedky liečby a
- preskúmajú strategické rámce pre digitálne začleňovanie na posúdenie prekážok, ktorými Rómovia čelia.

Zabezpečenie environmentálnej spravodlivosti

Environmentálna diskriminácia 7, ktorej čelia početné rómske komunity, sa dostáva do pozornosti verejnosti. Počas pandémie koronavírusu sa prejavil neúmerný dosah tejto dlhodobo prehliadanej reality, pretože marginalizované komunity boli ešte viac vystavené kontaminácii a ďalšími súvisiacim zdravotným ťažkostiam. Zdravotné riziká znásobujú nevhodné životné podmienky a segregácia, čo ešte viac zhoršuje sociálno-ekonomické vylúčenie Rómov.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- uznať a riešiť environmentálnu diskrimináciu najmä preto, lebo postihuje marginalizované rómske komunity v segregovaných oblastiach (ako prejav protirómskeho zmýšľania); podporovať pochopenie toho, ako environmentálna diskriminácia a nedostatočné environmentálne služby nútia marginalizovaných Rómov žiť v oblastiach so znečisteným životným prostredím,
- klásť dôraz na prístup k vode, primeraným hygienickým podmienkam, službám v oblasti zberu odpadu a nakladania s odpadom a bojovať proti pretrvávajúcej územnej segregácii ako príčine environmentálnej diskriminácie v oblasti bývania a základných služieb,
- riešiť nedostatočný prístup Rómov k zeleným obytným oblastiam s rekreačnou hodnotou,
- predchádzať rizikám environmentálneho zdravia a zaoberať sa vplyvom vystavenia znečisteniu a kontaminácii na zdravie a
- zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci pre osoby pracujúce v menej priaznivých environmentálnych podmienkach.

Podpora umenia, dejín a kultúry Rómov (a informovanosti o nich)

Umenie, dejiny a kultúra Rómov sú neoddeliteľnou súčasťou nášho európskeho prostredia a prostredia jednotlivých členských štátov. V priebehu stáročí sa však rómska kultúra a identita zobrazovala romantickým a stereotypným spôsobom a to ešte viac umocnilo odcudzenie rómskych komunít od väčšinových spoločností. Kultúrne uznanie Rómov by sa malo budovať prostredníctvom ich príbehov.

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- uznať zodpovednosť Rómov za príspevok rómskeho umenia a kultúry k národnému a európskemu dedičstvu, a zvyšovať o tom informovanosť,
- podporovať platformy na nadväzovanie kontaktov medzi Rómami a osobami iného ako rómskeho pôvodu na miestnej úrovni prostredníctvom tradičného aj moderného rómskeho umenia, remesiel a kultúry a znalostí dejín Rómov,
- v spolupráci s prevádzkovateľmi médií propagovať činnosti zvyšujúce informovanosť na podporu rómskej identity a kultúrneho dedičstva vo vlastnom poňatí Rómov,
- odstraňovať protirómske predsudky a stereotypy,
- určiť a pripomínať si 2. august ako európsky Pamätný deň rómskeho holokaustu na pamiatku obetí genocídy Rómov počas druhej svetovej vojny,

- podporovať integrovaný prístup k pamiatke holokaustu pripomínaním osudu Rómov na Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu (27. januára, čo je deň oslobodenia koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau),
- začleniť rómske komunity do národných kultúrnych príbehov zaradovaním umenia, dejín a kultúry Rómov do zbierok národných archívov, múzeí a stálych umeleckých výstav,
- vyčleniť primerané zdroje na ochranu, zachovanie a rozvoj rómskeho umenia a kultúry vrátane podpory festivalov,
- začleniť rómsky jazyk a rómske dejiny do učebných osnov a učebníc pre rómskych aj nerómskych študentov, podporovať multikultúrne aktivity a kampane zamerané na zvyšovanie informovanosti v školách a
- poskytovať príležitosti na posilnenie postavenia a na podporu rómskych podnikateľov a samostatne zárobkovo činných osôb v miestnych podnikoch, ktoré propagujú rómske tradície a rómsku kultúru.

Podpora sociálnej inovácie a sociálnych experimentov

Sociálna inovácia a experimenty predstavujú nové prístupy v oblasti sociálnych zmien, ku ktorým patria návrhy, postupy a iniciatívy pôsobiace na rôznych úrovniach systému s cieľom urýchliť výrazný posun a dlhodobý pozitívny vplyv. Môžu tak byť zmysluplnými nástrojmi na podporu rovnosti, začlenenia, účasti a posilnenia postavenia Rómov.

V rámci politiky EÚ sa vymedzuje „sociálne inovácie“ ako činnosti, ktoré majú z hľadiska svojich cieľov aj prostriedkov sociálny charakter, a to najmä tie, ktoré súvisia s vývojom a realizáciou nových myšlienok (týkajúcich sa výrobkov, služieb a modelov), ktoré naplňajú sociálne potreby a zároveň vytvárajú nové sociálne vzťahy alebo spoluprácu, čím sú prospešné pre spoločnosť a zvyšujú jej schopnosť konať 8 . „Sociálne experimenty“ sú intervencie v oblasti politiky, ktoré ponúkajú inovačnú reakciu na sociálne potreby a ktoré sa uskutočňujú v malom rozsahu a v podmienkach, ktoré umožňujú meranie ich vplyvu pred tým, než sa začnú vykonávať v inom kontexte alebo vo väčšom rozsahu, ak sa výsledky ukážu ako presvedčivé 9 .

Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov by mali:

- podporovať vznik národných aliancií v oblasti vzdelávania a inovácií zameraných na začleňovanie, a spojiť tak subjekty z celého ekosystému (príslušné organizácie rómskych odborníkov s podnikmi/priemyslom, sociálnymi inkubátormi a sieťami, s veľvyslanectvami a výskumnými organizáciami aktérov zmien),
- začať spoločné procesy spoluvytvárania s národnými/regionálnymi zainteresovanými stranami a dobročinnými a sociálne orientovanými organizáciami na identifikovanie potrieb, dostupných zdrojov a príležitostí na jednotný systematický postup (vrátane dostupnej poradenskej podpory EÚ),
- podporovať prípravu projektov zameraných na výsledok v kľúčových oblastiach sociálnych služieb (prístup k bývaniu, inžinierskym sieťam, základnej verejnej infraštruktúre a verejným službám atď.),
- urýchľovať a zhromažďovať poznatky o pracovných prístupoch v oblasti rôznych tém/sektorov za súčasnej aktivácie a rozširovania kapacít kľúčových aktérov v rôznych sektoroch (verejnom, súkromnom, občianskom) na účely vzájomnej spolupráce,
- experimentovať so sociálnymi politikami (napr. poskytnutím záruk základného príjmu) s cieľom vytvárať modely a testovať alternatívne mechanizmy poskytovania sociálnych dávok,
- skúmať mobilizáciu súkromného kapitálu a združovanie finančných prostriedkov napr. dobročinnými organizáciami prostredníctvom možných systémov s rovnakým zameraním na uspokojenie neriešených potrieb tých najzraniteľnejších,

·skúmať nové modely služieb alebo zásobovania a rozšírenej tvorby rezerv prostredníctvom partnerstiev zameraných na výsledky,
·podporovať združovanie a integráciu prostriedkov cieleného a flexibilného financovania a
·podporovať zakladanie kompetenčných centier sociálnej inovácie (podporovaných prostredníctvom nadnárodných činností ESF+) a udeľovať mandát na podporu potrieb Rómov v oblasti začleňovania.

(1)

[Antigypsyism – a reference paper](#) (Protirómske zmýšľanie – referenčný dokument), Berlín/Budapešť, 2017; [uznesenie Európskeho parlamentu z 15. apríla 2015 pri príležitosti Medzinárodného dňa Rómov – odpor voči Rómom v Európe a uznanie pamätného dňa v EÚ ako pripomienky na genocídu Rómov počas 2. svetovej vojny](#); [Správa Európskeho parlamentu o aspektoch základných práv v integrácii Rómov v EÚ: boj proti protirómskemu zmýšľaniu \[2017/2038\(INI\)\]](#); [Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. februára 2019 o potrebe posilneného strategického rámca EÚ pre národné stratégie začleňovania Rómov na obdobie po roku 2020 a o zintenzívnení boja proti protirómskemu zmýšľaniu](#); [Všeobecné politické odporúčanie ECRI č. 13 z roku 2012 o boji proti anticigánstvu a diskriminácii voči Rómom](#); [Vyhlásenie Výboru ministrov Rady Európy o náraste neznášanlivosti a rasovo motivovanom násilí voči Rómom v Európe](#).

(2)

Systémová diskriminácia vyplýva z nerovností obsiahnutých v právnych predpisoch, politikách a postupoch a to často nie zámerne, ale v dôsledku rôznych inštitucionálnych faktorov pri formulovaní, vykonávaní a revízii právnych predpisov, politík a postupov. Pozri [Roma and traveller inclusion: towards a new EU framework, learning from the work of equality bodies \(Začleňovanie Rómov a Travellerov: na ceste k novému rámcu EÚ s poučením z práce subjektov pre rovnaké zaobchádzanie\)](#).

(3)

Violetta Zentaiová, Georgeta Munteanuová a Simona Torotcoiová, [The quality of participation in a post-2020 EU initiative for Roma equality and inclusion](#) (Kvalita účasti na iniciatíve EÚ pre rovnosť a začlenenie Rómov po roku 2020), správy odborníkov nadväzujúce na výhľadové aspekty hodnotenia rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov, 2020, s. 41, 59 – 60.

(4)

V [smernici o pitnej vode](#) (odôvodnenie 31 a článok 16) sa od členských štátov vyžaduje, aby zohľadňovali osobitnú situáciu menšinových kultúr, ako sú Rómovia a Travelleri, či už ide o usadené skupiny alebo nie, prijatím nevyhnutných opatrení na zlepšenie ich prístupu k vode určenej na ľudskú spotrebu.

(5)

V [rámci digitálnych kompetencií pre občanov](#) sa identifikuje päť zložiek digitálnych kompetencií: informačná a údajová gramotnosť, komunikácia a spolupráca, tvorba digitálneho obsahu, bezpečnosť a riešenie problémov.

(6)

V [rámci digitálnych kompetencií pre občanov](#) sa vymedzuje informačná a údajová/digitálna gramotnosť ako schopnosť vyjadriť informačné potreby; vyhľadávať a získavať digitálne údaje, informácie a obsah; posúdiť vhodnosť zdroja a jeho obsahu; a uchovávať, spravovať a organizovať digitálne údaje, informácie a obsah.

(7)

Environmentálnej diskriminácii sú vystavení Rómovia žijúci v segregovaných osadách v nebezpečných podmienkach životného prostredia (v bezprostrednej blízkosti skládok odpadu, opustených priemyselných areálov alebo záplavových území), ktorí sú zbavení základných environmentálnych potrieb, ako sú voda a nakladanie s odpadom. Pozri [Pushed to the wastelands: environmental racism against Roma communities in central and Eastern Europe](#) (Vytlačení na skládky: environmentálny rasizmus voči rómskym komunitám v strednej a východnej Európe). Vysvetlenie pojmov a zdroje pozri na [webovom sídle](#) Energy Justice Network.

(8)

Pozri návrh Komisie na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o Európskom sociálnom fonde plus (ESF+) 2018/0206 COD [COM\(2018\) 382 final](#), 30. 5. 2018, článok 2 ods. 16.

(9)

Tamže, článok 2, ods. 17.

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 7. 10. 2020
COM(2020) 620 final

PRÍLOHA
k
OZNÁMENIU KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE
Únia Rovnosti:

strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov

{SWD(2020) 530 final}

PORTFÓLIO UKAZOVATEĽOV

Všeobecným cieľom tohto portfólia ukazovateľov je monitorovať pokrok v porovnaní s cieľmi a zámermi strategického rámca EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov. Na splnenie tohto všeobecného cieľa musia členské štáty vykonávať niekoľko opatrení v prioritných oblastiach, pričom každá z nich má svoj osobitný horizontálny alebo odvetvový cieľ.

Portfólio ukazovateľov a cieľov, ktoré sa majú použiť na meranie pokroku pri dosahovaní týchto cieľov, bolo vypracované v rámci pracovnej skupiny pre ukazovatele rovnosti, začleňovania a účasti Rómov a podávanie správ koordinovala Agentúra EÚ pre základné práva (FRA). Členmi pracovnej skupiny sú vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov z 20 členských štátov a zástupcovia štatistických úradov a Európskej komisie. Portfólio sa okrem toho zosúladiť s ukazovateľmi a cieľmi, ktoré boli vypracované v príslušných iniciatívach EÚ na obdobie do roku 2030 a s cieľmi udržateľného rozvoja. Úplná správa je k dispozícii na adrese <https://fra.europa.eu/en/news/2020/roma-working-party-consultations-roma-inclusion-monitoring-framework>.

Portfólio ukazovateľov je založené na modeli ukazovateľov „štruktúra-proces-výsledok (Š-P-V)“, ktorý odporúča Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR) pri posudzovaní dodržiavania noriem v oblasti ľudských práv. Tento model umožňuje posúdenie:

- a) zavedených právnych a politických rámcov (štruktúrne ukazovatele);
- b) osobitných zásahov na jeho implementáciu (ukazovatele procesov);
- c) výsledkov, ktoré dosiahli nositelia práv (ukazovatele výsledkov).

Štruktúrne ukazovatele: Právne rámce a stratégie EÚ a vnútroštátne právne rámce a stratégie, ktoré sa zavádzajú s cieľom dodržiavať Chartu základných práv EÚ (pre Rómov, strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov).

Ukazovatele procesov: Konkrétne intervencie a akcie (napr. programy, projekty, opatrenia) uskutočnené na dosiahnutie cieľov a zámerov vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov, a to vykonávaním uvedených právnych a politických ustanovení.

Výsledky alebo výsledné ukazovatele: Situácia v praxi a akékoľvek zmeny v užívaní základných práv jednotlivcov s osobitými vlastnosťami, ako je napríklad etnický pôvod v prípade Rómov. Ide väčšinou o štandardné ukazovatele používajúce údaje, ktoré je možné rozčleniť na základe rôznych kategórií etnického pôvodu, pohlavia a veku. V členských štátoch, v ktorých nie sú žiadne takéto údaje k dispozícii, sa môžu ako náhradné údaje použiť aj sociálno-ekonomické údaje. Ukazovatele by mali byť v súlade s ukazovateľmi chudoby a sociálneho vylúčenia stratégie Európa 2020 alebo s akýmkoľvek inými ukazovateľmi chudoby a sociálneho vylúčenia po roku 2020, ako aj s odvetvovými oblasťami politiky, ktoré plnia ciele Európskeho piliera sociálnych práv, ako sú vzdelávanie a zamestnanosť.

CIELE, HLAVNÉ UKAZOVATELE, ZÁMERY A OPATRENIA

Rámec pre monitorovanie bol výslovne navrhnutý na meranie pokroku dosahovania politických cieľov. Ciele sa odzrkadľujú vo ukazovateľoch výsledkov (hlavných a sekundárnych) a zámermi by mohol byť požadovaný stav, ktorý by členské štáty chceli dosiahnuť do roku 2030 v každej oblasti rovnosti, začleňovania a účasti Rómov. Rámec vychádza z usmernení Komisie o lepšej právnej regulácii¹, zo strategického rámca EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov a z návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa rovnosti, začleňovania a účasti Rómov.

Väčšina ukazovateľov výsledkov je založená na prieskume, ale mali by sa doplniť o administratívne údaje, napr. o infraštruktúre, segregácii v oblasti bývania.

Hlavné ukazovatele: Tieto ukazovatele výsledkov vychádzajú z prieskumov a sú povinné pre všetky členské štáty, ktoré majú potrebné údaje k dispozícii, alebo ich možno získať v budúcnosti. Krajiny, ktoré nemajú zavedený žiadny zber kvantitatívnych údajov (rozlíšených podľa etnicity alebo náhradných údajov), by mali zvážiť zber kvalitatívnych údajov a formuláciu cieľov v súvislosti s procesnými ukazovateľmi (pozri ďalej).

Sekundárne výsledné ukazovatele: Ide o kontextové ukazovatele, ktoré dopĺňajú hlavné ukazovatele cieľa. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, či ich vyplnia alebo nie.

Je rozdiel medzi povinnosťou vyplniť ukazovatele a zbierať údaje pre ukazovatele. Napríklad témy segregácie vo vzdelávaní, prístup k vode z vodovodu, či rodné listy sú v niektorých krajinách relevantnejšie ako v iných. Niektoré sekundárne ukazovatele by sa takisto mohli stať hlavnými ukazovateľmi, ak sú v konkrétnej krajine osobitne dôležité, napríklad zdravotné poistenie.

Ukazovatele procesov: kombinácia právnych a ekonomických skutočností, druhov opatrení, kapacity vykonávajúcich subjektov, úrovne zapojenia rómskych komunít a organizácií občianskej spoločnosti. Členské štáty si môžu vybrať ukazovatele a oblasti politických zásahov v rozsahu svojich strategických rámcov.

Tabuľka 1: Prehľad hlavných cieľov a ukazovateľov EÚ týkajúcich sa rovnosti, začleňovania a účasti Rómov

	Horizontálne ciele		Hlavné ukazovatele EÚ	Relevantný cieľ udržateľného rozvoja (SDG)
1	Bojovať proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii a predchádzať im 2	1	Podiel osôb, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili byť diskriminované, pretože sú Rómovia, v ktorejkoľvek z oblastí, na ktoré sa vzťahuje tento prieskum	SDG 10.3.1 SDG 16.b.1
		2	Podiel osôb z celkovej populácie, ktorým je neprijemné mať Rómov za susedov	
2	Znížiť chudobu a sociálne vylúčenie	3	Miera rizika chudoby (menej ako 60 % mediánu ekvivalentného príjmu po sociálnych transferoch)	SDG 1.2.1
		3.1	Miera rizika chudoby u detí mladších ako 18 rokov	SDG 1.2.2
		4	Podiel osôb žijúcich v domácnosti v závažnej materiálnej deprivácii (nemôžu si dovoliť 4 z 9 položiek, napr. potraviny, pozvať priateľov atď.)*	SDG 1
		4.1	Deti mladšie ako 18 rokov žijúce v závažnej materiálnej deprivácii*	SDG 1
3	Podporovať účasť posilňovaním postavenia, budovaním spolupráce a dôvery	4	Podiel osôb, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili byť diskriminované (v ktorejkoľvek oblasti) a nahlásili posledný prípad diskriminácie, pretože sú Rómovia	
		5	Ukazovateľ aktívneho občianstva a účasti – TREBA VYPRACOVAŤ;	
	Odvetvové ciele		Hlavné ukazovatele EÚ	Relevantný cieľ udržateľného rozvoja (SDG)

4	Zlepšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnému inkluzívnemu hlavnému vzdelávaciemu prúdu	6	Podiel detí vo veku od troch rokov do veku začatia povinného základného vzdelávania, ktoré absolvujú vzdelávanie v ranom detstve	SDG 4.2.2
		7	Podiel osôb vo veku 20 až 24 rokov, ktoré ukončili aspoň vyššie sekundárne vzdelávanie	SDG 4.3
		8	Podiel detí vo veku 6 až 15 rokov, ktoré navštevujú školy, kde „sú všetci alebo väčšina spolužiakov Rómovia“, ako uvádzali respondenti (len vybrané krajiny)	
5	Zlepšiť účinný rovnaký prístup ku platenému, kvalitnému a udržateľnému zamestnaniu	9	Podiel osôb, ktoré svoje ekonomické postavenie samy uviedli ako „platená práca“ (vrátane práce na plný alebo čiastočný úväzok, ad hoc práce, samostatne zárobkovej činnosti a príležitostnej práce, či práce za posledné štyri týždne), vo veku 20 až 64 rokov	SDG 8.5
		10	podiel mladých ľudí vo veku 15 až 29 rokov****, ktorí v súčasnosti nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave (NEET);	SDG 8.6.1
		11	Rozdiely v zamestnanosti žien a mužov: rozdiel v miere platenej práce medzi ženami a mužmi (vo veku 20 až 64 rokov)	SDG 8.5
6	Zlepšiť zdravie Rómov a zvýšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám	12	Rozdiel v úrovni očakávanej dĺžky života pri narodení (celková populácia vs. Rómovia)	
		13	Podiel osôb, ktoré majú obmedzený prístup k zdravotníckym	

			službám – TREBA VYPRACOVAŤ	
7	Zlepšiť účinný rovnaký prístup k primeranému nesegregovanému bývaniu a základným službám 3	14	Podiel osôb žijúcich v zlých podmienkach bývania (bývanie v príliš tmavom byte so zatekajúcou strechou/vlhkými stenami, podlahami, bez vane/sprchy, bez vnútorného záchoda)	SDG 11.1
		15	Podiel osôb žijúcich v domácnosti, ktorá nemá minimálny počet izieb podľa vymedzenia preplnenosti Eurostatom	
		16	Podiel osôb žijúcich v domácnostiach bez vody z vodovodu v obytnej jednotke (iba vybrané krajiny)	SDG 6.1.1

Údaje agentúry FRA použité pre ukazovatele možno členiť podľa pohlavia, veku, DEGURBA.

*V rámci budúceho podávania správ o cieľoch udržateľného rozvoja pre celkovú populáciu bude nahradené ukazovateľom sociálnej a materiálnej deprivácie (Eurostat [ilc_mdsc07]) a príslušným ukazovateľom pre deti.

**Aktuálne údaje založené na prieskumoch agentúry FRA sa týkajú iba vekovej skupiny 16 až 29 rokov.

NÁHRADNÉ UKAZOVATELE

V krajinách, kde nie je možný zber etnických údajov, sa môžu použiť náhradné údaje, napríklad na základe sociálno-ekonomických údajov. Zber údajov sa môže uskutočňovať v osadách a regionálnych jednotkách identifikovaných ako segregované alebo s vysokým podielom zraniteľných osôb. Východiskovým predpokladom by malo byť miestne obyvateľstvo lokality s vysokým podielom Rómov alebo silne vnímané ako rómske, a teda zraniteľné v súvislosti so sociálnym vylúčením a diskrimináciou. Uvedomiť si treba, že takéto náhradné údaje by sa mohli obmedziť iba na zber údajov o najviac marginalizovaných skupinách a mohli by sa vynechať údaje tých, ktorí nie sú v ekonomickej núdzi, ale len čelia následkom protirómskeho zmýšľania v každodennom živote, alebo pri zverejnení svojej identity. V takýchto prípadoch je dôležité doplniť náhradné údaje o kvalitatívne a administratívne údaje z výskumu a konzultácií s organizáciami občianskej spoločnosti, národnými inštitúciami pre ľudské práva a miestnymi orgánmi. Ak chýbajú kvantitatívne údaje, krajinám sa vždy odporúča, aby zhromažďovali kvalitatívne údaje na úrovni ukazovateľov procesov.

Údaje pre kvalitatívne ukazovatele procesov môžu pochádzať z rôznych zdrojov. Členské štáty od roku 2016 podávajú Komisii správy o ukazovateľoch procesov týkajúcich sa zásadných oblastí politiky zahrnutých v odporúčaní Rady z roku 2013 pomocou harmonizovaného online vzoru predkladania informácií. Aj keď sa tieto údaje dajú medzi krajinami porovnávať, predstavujú iba malú časť relevantných informácií o procese, ktoré sú potrebné na dôkladné monitorovanie na úrovni procesu. Druhá oblasť zberu relevantných údajov o procese, t. j. údajov, ktoré odrážajú špecifiká problémov v oblasti začleňovania Rómov a opatrení, ktoré ich riešia v jednotlivých členských štátoch, je rovnako dôležitá pre rozvoj dobre fungujúceho národného systému monitorovania, a preto je kľúčom k úspešnému národnému strategickému

rámce pre Rómov. Okrem toho sa odporúča, aby rómska občianska spoločnosť bola súčasťou procesu monitorovania a rozvoja národných systémov zberu a monitorovania údajov. Usmernenia na zlepšenie zberu a využívania údajov o rovnosti poskytla podskupina pre údaje o rovnosti skupiny EÚ na vysokej úrovni pre nediskrimináciu, rovnosť a rozmanitosť 4 . V roku 2016 začali členské štáty podávať Komisii správy o ukazovateľoch procesov v súlade s odporúčaním Rady z roku 2013 o účinných opatreniach na integráciu Rómov. Táto práca bude pokračovať v kontexte pracovnej skupiny agentúry FRA pre ukazovatele a podávanie správ.

HORIZONTÁLNE CIELE

Cieľ 1: Boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii a ich predchádzanie

Hlavné ukazovatele:	Celková populácia
1.Podiel osôb, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili byť diskriminované, pretože sú Rómovia, v ktorejkoľvek z oblastí, na ktoré sa vzťahuje tento prieskum	Potenciálne prieskum o základných právach 5 SDG 10.3.1 a 16.b.1
2.Podiel osôb z celkovej populácie, ktorým je nepríjemné mať Rómov za susedov	Prieskum FRA

Cieľ 1-a: boj proti diskriminácii, obťažovaniu, trestným činom z nenávisti a nenávisťným prejavom voči Rómom

Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktorí počas 12 mesiacov pred prieskumom najmenej 5-krát zažili obťažovanie motivované nenávisťou, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach SDG 10.3.1 SDG 16.b.1
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac (zo všetkých respondentov), ktorí boli za posledných 12 mesiacov fyzicky napadnutí, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach SDG 16.1.3

Ukazovatele procesov pre operačný cieľ 1-a: boj proti diskriminácii, obťažovaniu, trestným činom z nenávisti a nenávisťným prejavom voči Rómom

Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie
·Vnútroštátne strategické rámce pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov alebo súvisiace súbory politických dokumentov výslovne zahŕňajú opatrenia potláčanie protirómskeho zmýšľania.   ·V národnom akčnom pláne uskutočňovania vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov dotknutého členského štátu EÚ sa predpokladajú osobitné opatrenia na riešenie protirómskeho zmýšľania a diskriminácie.   ·Subjekty pre rovnaké zaobchádzanie pravidelne monitorujú vykonávanie vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov v súvislosti s dodržiavaním smernice o rasovej rovnosti a rámcového rozhodnutia Rady o boji proti niektorým formám rasizmu a xenofóbie, a zaznamenávajú prípady diskriminácie Rómov.   ·Pravidelne sa vypracúvajú a vydávajú správy a prieskumy v oblasti antidiskriminácie.   ·Protirómske zmýšľanie sa uznáva v právnych rámcoch, politikách, politických dokumentoch a opatreniach na vykonávanie politik členského štátu.   ·Protirómske zmýšľanie sa uvádza ako kategória v záznamoch údajov o trestných činoch z nenávisti.

·Na osobitné opatrenia na riešenie protirómskeho zmýšľania a diskriminácie sú vyčlenené finančné prostriedky.   ·Obce so značným počtom rómskeho obyvateľstva majú medzi svojimi zamestnancami vyhradené miesto (miesta) pre rómskych zástupcov.
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie
·Je zavedený verejne prístupný systém na monitorovanie súdnych prípadov a sťažností podaných vnútroštátnym subjektom pre rovnaké zaobchádzanie vo veci protirómskeho zmýšľania.   ·Je zavedený a funkčný verejne prístupný systém na monitorovanie prípadov a incidentov diskriminácie, nenávistných prejavov a trestných činov z nenávisti voči Rómom a na ich nahlasovania vnútroštátnym subjektom pre rovnaké zaobchádzanie alebo úradom ombudsmana, prokurátorom alebo políciou.   ·Je zavedený systém odbornej prípravy policajtov v oblasti nediskriminácie a uznávania predsudkami motivovaných trestných činov s konkrétnymi modulmi týkajúcimi sa diskriminácie Rómov.   ·Členské štáty vyčleňujú vysielací čas pre Rómov vo verejných médiách.   ·Členské štáty organizujú kampane na zvyšovanie informovanosti.   ·Sú zavedené a ľahko dostupné nástroje na nahlasovanie nenávistných prejavov a trestných činov z nenávisti.   ·Organizujú sa iniciatívy/školenia s účasťou IT spoločností (Google, Facebook, Twitter atď.) s cieľom lepšie identifikovať protirómskym zmýšľaním motivovaný obsah na platformách sociálnych médií.   ·Organizujú sa iniciatívy/školenia pre prevádzkovateľov médií zamerané na zachytávanie a riešenie prípadov protirómskeho zmýšľania a nenávistných prejavov.
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov
·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa aktívne podieľajú na vypracúvaní osobitných opatrení na riešenie protirómskeho zmýšľania a diskriminácie.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na riešenie protirómskeho zmýšľania a diskriminácie.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov vykonávaných opatrení.
<i>Cieľ 1-b: podpora zvyšovania informovanosti o rómskej histórii, kultúre, uznaní a zmierení</i>
Ukazovatele výsledkov: sekundárne (voliteľné): v tejto oblasti ešte nie sú vypracované žiadne ukazovatele, niektoré možné tematické oblasti na vypracovanie takých ukazovateľov by mohli byť tieto:
·informovanosť celkovej populácie o tom, že Rómovia sú uznávanou národnostnou menšinou,   ·informovanosť celkovej populácie o rómskej histórii, literatúre, umení, kultúre, hudbe a politike,   ·účasť celkovej populácie na rómskych kultúrnych festivaloch a iných verejných podujatiach,   ·informovanosť celkovej populácie o tom, že rómsky jazyk je uznávaným neteritoriálnym jazykom podľa Charty regionálnych alebo menšinových jazykov Rady Európy,   ·informovanosť celkovej populácie o rómskom holokauste.
Ukazovatele procesov pre operačný cieľ 1-b: podpora zvyšovania informovanosti o rómskej histórii, kultúre, uznaní a zmierení
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie

· Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov alebo súvisiace politické dokumenty výslovne obsahujú opatrenia s ukazovateľmi a cieľmi na podporu zvyšovania povedomia o rómskej histórii a kultúre.   · Uznáva sa rómsky holokaust a pamätné dni na jeho pripomenutie sú súčasťou oficiálneho kalendára štátnych sviatkov.   · Nachádzajú sa tu pamiatky alebo pamätníky rómskeho holokaustu.   · Uznáva sa prínos rómskych osobností k histórii členského štátu a je súčasťou oficiálneho kalendára štátnych sviatkov.   · Rómska história, kultúra a umenie sú súčasťou formálnych učebných osnov na školách, univerzitách a akademických kurzoch.   · Rómske kultúrne iniciatívy sa nachádzajú v príslušných národných kalendároch s hlavnými kultúrnymi podujatiami.   · Existujú odborné komisie pre protirómske zmýšľanie (komisie za pravdu, uznanie a zmierenie), ktoré pracujú s cieľom lepšie pochopiť prekážky a mechanizmy vylúčenia v rámci členského štátu.   · Sú zavedené štruktúry potrebné na vykonávanie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Rady Európy.   · V určených vládnych poradných orgánoch sa uskutočňujú pravidelné výmeny o témach týkajúcich sa rómskeho umenia, kultúry a histórie s cieľom ovplyvňovať politiku.   · Je k dispozícii ročný štátny rozpočet vyčlenený na podporu rómskych kultúrnych organizácií, ktoré presadzujú rómsku kultúru.   · Je k dispozícii ročný štátny rozpočet vyčlenený pre miestne rómske médiá (tlač, online, televízia, rozhlas).   · Je k dispozícii mestský a miestny rozpočet vyčlenený pre miestne rómske médiá a na podporu rómskeho umenia a kultúry.   · Ministerstvá a štátne agentúry, ktoré spravujú portfólio v oblasti mládeže, majú oddelenia výslovne poverené začleňovaním rómskej mládeže a budovaním kapacít rómskych mládežníckych organizácií.
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie   · V školách sa vyučuje rómska história a kultúra.   · Výučba rómskeho jazyka sa na školách poskytuje bezplatne.   · Učitelia a zamestnanci školy sú školení v oblasti inkluzívneho vzdelávania a rozmanitosti.   · Učitelia a zamestnanci školy sú školení o rómskej kultúre a histórii vrátane histórie o rómskom holokauste.   · Možnosti odbornej prípravy týkajúce sa rómskeho umenia, kultúry a histórie sa poskytujú štátnym zamestnancom, učiteľom, policajtom atď.   · Vo verejných médiách je k dispozícii vyhradený vysielací čas, ktorý je vyčlenený na rómske umenie a kultúru.   · Vo verejných médiách je k dispozícii vyhradený vysielací čas, ktorý je vyčlenený na spravodajstvo v rómskom jazyku.   · Na festivaloch sú vyhradené príležitosti na javisku s cieľom predstaviť rómsku kultúru, podporované z verejných zdrojov.   · Zvyšuje sa podiel pozitívnych prejavov verzus negatívnych prejavov o Rómoch v mienkotvorných médiách a tlači.
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov   · S organizáciami občianskej spoločnosti sa konzultuje o potrebe vyčleniť rozpočet členského štátu na podporu rómskeho umenia a kultúry.   · Poradné orgány vlády poskytujúce spätnú väzbu o vyčlenení štátneho rozpočtu na podporu vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov sú schopné predložiť svoje návrhy projektov týkajúcich sa rómskeho umenia a kultúry.

·V spolupráci s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti a Rómami, ktorí prežili holokaust, a/alebo s ich potomkami sa vypracúvajú osobitné opatrenia na podporu rómskeho umenia, kultúry a spomienkových podujatí.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na rozhodovacom procese pri vypracúvaní osobitných opatrení na podporu rómskeho umenia a kultúry a pri vyčleňovaní finančných prostriedkov na tieto opatrenia.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov opatrení vykonávaných v rámci tohto operačného cieľa.

Cieľ 2: znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia

Hlavné ukazovatele:	Celková populácia:
3.Miera rizika chudoby (menej ako 60 % mediánu ekvivalentného príjmu po sociálnych transferoch);	Eurostat [ilc_li02] SDG 1.2.1
3.1. Miera rizika chudoby detí mladších ako 18 rokov	Eurostat [ilc_li02] SDG 1.2.2
4.Podiel osôb žijúcich v domácnosti v závažnej materiálnej deprivácii 6 (nemôžu si dovoliť 4 z 9 položiek, napr. potraviny, pozvať priateľov atď.)	Eurostat [ilc_mddd11] SDG 1
4.1. Deti mladšie ako 18 rokov žijúce v závažnej materiálnej deprivácii	Eurostat [ilc_mddd11] SDG 1
Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel osôb žijúcich v domácnosti, ktorá si nemôže dovoliť každý druhý deň jedlo s mäsom, kurčatami, rybami (alebo vegetariánskym ekvivalentom)	Eurostat [ilc_mdcs03]
Podiel osôb žijúcich v jednej domácnosti, v ktorej aspoň jedna osoba chodila za posledný mesiac spať hladná, pretože nemali dostatok peňazí na potraviny	neuvádza sa/prieskum FRA
Podiel detí vo veku 0 až 17 rokov žijúcich v jednej domácnosti, v ktorej aspoň jedna osoba chodila za posledný mesiac spať hladná, pretože nemali dostatok peňazí na jedlo	neuvádza sa/prieskum FRA
Podiel osôb žijúcich v jednej domácnosti, ktoré sú schopné vyžiť len s (veľkými) ťažkosťami	Eurostat [ilc_mdcs09]
Podiel osôb, ktoré nemajú bankový účet	neuvádza sa/prieskum FRA
Ukazovatele procesov pre horizontálny cieľ 2: znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia	
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie	
·Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov alebo súvisiace politické dokumenty výslovne zahŕňajú opatrenia s ukazovateľmi a cieľmi na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia Rómov s výslovným zameraním sa na chudobu detí. ·Vykonávacie usmernenia v oblasti sociálnej ochrany a pomoci obsahujú antidiskriminačné ustanovenia s cieľom zabezpečiť rovnaký prístup pre Rómov. ·Je zavedený mechanizmus, ktorým sa zaručuje prístup k bankovému účtu. ·Poskytujú sa bankové záruky na mikroúvery pre domácnosti s nízkym príjmom.	
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie	
·Je zavedený program stravovania a výživy pre školopovinné deti. ·Pre zamestnancov sociálnych služieb sa organizuje cieľná odborná príprava zameraná na boj proti diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu.	

·Vykonávajú sa osobitné vnútroštátne opatrenia s cieľom zohľadniť medzigeneračnú chudobu a potrebu podporiť rómske deti a ich rodiny, pokiaľ ide o vzdelávanie, bývanie, zdravie a znižovanie chudoby.   ·Poskytuje sa odborná príprava o finančnej gramotnosti a podpore finančného začlenenia.
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov
·Sú zavedené opatrenia na zabezpečenie účasti Rómov na rozvoji politických reakcií v oblasti sociálneho začlenenia/znižovania chudoby.   ·Osobitné opatrenia v oblasti znižovania chudoby a sociálneho začlenenia (najmä tie, ktoré sa zameriavajú na Rómov s vysokým rizikom marginalizácie) sa vyvíjajú v partnerstve s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti.   ·Intervencie v oblasti znižovania chudoby a sociálneho začlenenia (najmä tie, ktoré sa zameriavajú na Rómov s vysokým rizikom marginalizácie) sa uskutočňujú za účasti organizácií rómskej komunity.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia (najmä tie, ktoré sa zameriavajú na Rómov s vysokým rizikom marginalizácie).   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov opatrení vykonávaných s cieľom znížiť chudobu a sociálne vylúčenie (najmä opatrení zameraných na Rómov s vysokým rizikom marginalizácie).   ·Vládne inštitúcie a verejná správa (ústredná a miestna) začleňujú príspevky rómskej občianskej spoločnosti, obchodu a priemyslu, akademickej obce a výskumu do svojich rozhodovacích procesov v oblasti sociálneho začlenenia/znižovania chudoby.

Cieľ 3: podporovať účasť posilňovaním postavenia a budovaním spolupráce a dôvery vo verejné inštitúcie

Hlavný ukazovateľ:	Celková populácia
5.Podiel osôb, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili diskriminované (v akejkoľvek oblasti) a nahlásili posledný prípad diskriminácie, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach
6.Ukazovateľ aktívneho občianstva a účasti – TREBA VYPRACOVAŤ	potenciálne prieskum o základných právach
Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré NENAHLÁSILI posledný prípad obťažovania, pretože sú Rómovia (zo všetkých osôb, ktoré zažili obťažovanie)	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré NENAHLÁSILI posledný prípad fyzického útoku, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach SDG 16.3.1
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré počuli aspoň o jednom subjekte pre rovnaké zaobchádzanie, o národnej inštitúcii pre ľudské práva alebo o úrade ombudsmana	Potenciálne prieskum o základných právach
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré majú sklon dôverovať polícii	Eurostat [Ilc_pw03]

Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré majú sklon dôverovať súdnictvu	Eurostat [Ilc_pw03]
Ďalšie ukazovatele týkajúce sa účasti, ktoré treba vypracovať: Podiel osôb, ktoré sú zamestnané vo verejných službách (kategória NACE 7 O) Podiel osôb, ktoré sú zamestnané ako odborníci alebo manažéri (ISCO 8 8+9) Podiel osôb, ktoré volili v (posledných) vnútroštátnych voľbách	Eurostat [Ifsa_eisn2]
Ukazovatele procesov pre horizontálny cieľ 3: podporovať účasť posilňovaním postavenia, budovaním spolupráce a dôvery	
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie	
· Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov alebo súvisiace politické dokumenty výslovne obsahujú opatrenia s ukazovateľmi a cieľmi na podporu účasti prostredníctvom posilnenia postavenia a budovania spolupráce a dôvery. · Mimovládne organizácie na miestnej a komunitnej úrovni zapojené do koordinovaného občianskeho monitorovania vykonávania stratégie v celej EÚ. · Rómski zástupcovia organizácií občianskej spoločnosti sa pravidelne vyzývajú k tomu, aby sa ako riadni členovia zúčastňovali na činnosti národných monitorovacích výborov fondov EÚ. · V obciach s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva je funkcia rómskych mediátorov úradnou funkciou v miestnej správe. · Obce s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva majú medzi zamestnancami vyhradené jedno miesto alebo viac miest pre rómskych zástupcov. · Hlavné politické strany sa zaväzujú začleniť rómskych kandidátov na volebné zoznamy na zvoliteľných miestach pri voľbách do parlamentu a regionálnych/mestských zastupiteľských orgánov. · Mestá a obce s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva zahrňajú do svojho inštitucionálneho usporiadania rómske poradné orgány alebo rómskych koordinátorov politiky s cieľom vykonávať politiku začleňovania Rómov. · Existuje a účinne funguje špecializovaná agentúra s mandátom na zlepšenie dôvery a posilnenia postavenia Rómov. · Národné inštitúcie pre ľudské práva, úrad ombudsmana a subjekt pre rovnaké zaobchádzanie pravidelne konzultujú s občianskou spoločnosťou o situácii Rómov a/alebo zapájajú rómsku občiansku spoločnosť do pravidelných konzultácií. · Mechanizmus právnej podpory na riešenie prípadov protirómskeho zmýšľania má potrebné finančné zdroje na účinné fungovanie. · Sú zavedené mechanizmy na zabezpečenie a podporu zapojenia rómskych/prorómskych organizácií občianskej spoločnosti do koordinovaného monitorovania vykonávania vnútroštátnych strategických rámcov pre Rómov a do monitorovania a nahlasovania nenávisťných prejavov na internete. · Rozpočet je vyčlenený na podporu občianskej spoločnosti v projektoch zameraných na posilnenie postavenia Rómov a budovanie spolupráce a dôvery vo verejné inštitúcie. · Rozpočet je vyčlenený na kampane na zvýšenie povedomia zamerané na búranie predsudkov voči Rómom.	
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie	
· Percento nahlásených prípadov, ktoré viedli k súdnym prípadom · Odborná príprava osôb, ktoré musia plniť povinnosti v oblasti protirómskeho zmýšľania a antidiskriminácie	
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov	

·Mechanizmy na podporu účasti Rómov pri navrhovaní, vykonávaní a monitorovaní politiky na vnútroštátnej úrovni sú výslovne vymedzené vo vnútroštátnych strategických rámcoch pre Rómov.   ·Existujú mechanizmy, ktoré povzbudzujú účasť Rómov pri navrhovaní, vykonávaní a monitorovaní politik, ktoré majú vplyv na ich situáciu na miestnej úrovni.   ·Rómovia sa zúčastňujú v radách pre médiá.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov opatrení vykonávaných v rámci tohto horizontálneho cieľa.   ·Účasť Rómov v riadiacich alebo rozhodovacích pozíciách v organizáciách vykonávajúcich činnosti v oblasti začleňovania Rómov.   ·Rómovia sú zamestnaní vo vnútroštátnych kontaktných miestach pre Rómov (NRCP) a v iných inštitúciách týkajúcich sa začleňovania Rómov.   ·Boli vypracované miestne plány (v súlade s vnútroštátnymi strategickými rámcami pre Rómov) a vykonávajú ich miestne orgány v spolupráci s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti, najmä tými, ktoré pracujú na miestnej úrovni.

ODVETVOVÉ CIELE

Cieľ 4: Zlepšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnému inkluzívnemu hlavnému vzdelávaciemu prúdu

Hlavný ukazovateľ:	Celková populácia
7.Podiel detí vo veku od troch rokov do veku začatia povinného základného vzdelávania, ktoré absolvujú vzdelávanie v ranom detstve	Eurostat [sdg_04_30] SDG 4.2.2
8.Podiel osôb vo veku 20 až 24 rokov, ktoré ukončili aspoň vyššie sekundárne vzdelávanie;	Eurostat [edat_lfs_9903] SDG 4.3
9.Podiel detí vo veku 6 až 15 rokov, ktoré navštevujú školy, kde „sú všetci alebo väčšina spolužiakov Rómovia“, ako uvádzali respondenti (len vybrané krajiny);	neuvádza sa
Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel detí vo veku povinnej školskej dochádzky (5 až 18 rokov), ktoré navštevujú vzdelávanie, členovia domácnosti (v závislosti od krajiny)	neuvádza sa
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré sa za posledných 12 mesiacov pri kontakte s orgánmi školy (ako rodič/zákonný zástupca alebo študent) cítili diskriminované, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach
osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku alebo odbornú prípravu (18 až 24 rokov);	Eurostat [edat_lfse_14]
Podiel osôb vo veku 30 až 34 rokov, ktoré ukončili terciárne vzdelávanie	Eurostat [t2020_41]
Prevalencia šikanovania/obťažovania detí motivovaného nenávisťou (pretože sú Rómovia) počas školy v posledných 12 mesiacoch, zo všetkých respondentov, ktorí sú rodičmi/zákonnými zástupcami školopovinných detí	neuvádza sa/prieskum FRA
Treba ďalej vypracovať:	
·podiel školopovinných detí žijúcich v domácnosti bez počítača,	

·podiel školopovinných detí žijúcich v domácnosti bez prístupu na internet, ·podiel mladých Rómov vo veku 16 až 24 rokov žijúcich v domácnosti bez počítača, ·podiel mladých Rómov vo veku 16 až 24 žijúcich v domácnosti bez prístupu na internet.	
Ukazovatele procesov pre cieľ 4: zvyšovať účinný prístup Rómov ku kvalitnému inkluzívnemu hlavnému vzdelávaciemu prúdu	
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie	
·Vo vnútroštátnych strategických rámcoch pre Rómov sa predpokladá monitorovanie inkluzívnosti politík hlavného vzdelávacieho prúdu. ·Je zavedený národný/regionálny program odstraňovania segregácie. ·Vykonáva sa národný plán prevencie a eliminácie nesprávnej diagnózy vedúcej k nevhodnému zaradeniu rómskych žiakov do vzdelávania so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. ·Existujú programy pozitívnych opatrení na zamestnávanie rómskych učiteľov v hlavnom vzdelávacom prúde. ·Funkcie rómskeho školského mediátora a asistenta učiteľa sú začlenené do vzdelávacieho systému. ·Vo vnútroštátnych strategických rámcoch sa odrážajú výslovné záruky pre Rómov a kritériá inkluzívnosti politík hlavného vzdelávacieho prúdu. ·Je zavedený systém, ktorým sa mladým Rómom zaručuje miesto vo vyššom strednom alebo odbornom vzdelávaní, a podpora ich dochádzky, so zameraním na dievčatá. ·Je zavedený systém na podporu Rómov, ktorí chcú dosiahnuť vyššie vzdelanie, prostredníctvom štipendií, mentorstva a poradenstva, so zameraním na dievčatá.	
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie	
·Sú zavedené opatrenia na zabezpečenie účinného prístupu Rómov ku kvalitnému inkluzívnemu hlavnému vzdelávaciemu prúdu s dlhodobým cieľom dosiahnuť rovnakú úroveň účinného prístupu ako v prípade celkovej populácie. ·Existujú a fungujú záruky na zabezpečenie rovnakého účinného prístupu rómskych detí k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve. ·Učitelia a ostatní pedagogickí zamestnanci pravidelne absolvujú cieleňú odbornú prípravu o predchádzaní diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu v oblasti vzdelávania. ·Učitelia absolvujú odbornú prípravu, aby zabezpečili/využívali inkluzívny vzdelávací prístup. ·Kvalifikovaní pracovníci v bežnom vzdelávaní poskytujú rómskym žiakom individuálnu pedagogickú podporu. ·Sú zavedené učebné osnovy a učebné materiály zamerané na rómsku kultúru, históriu a rómsky jazyk. ·Sú zavedené opatrenia na podporu prístupu rómskych detí k mimoškolským, kultúrnym a voľnočasovým aktivitám v multikultúrnom prostredí. ·Rómovia využívajú podporné programy (ako je individuálna podpora, štipendiá a mentorstvo aj v oblasti digitálnej gramotnosti). ·Pre školy je vyčlenený rozpočet na boj proti rasizmu zameranému proti Rómom. ·Na podporu Rómov zapísaných na univerzitu sa poskytujú štipendiá. ·Romológia alebo rómske štúdium je súčasťou univerzitných programov. ·Výučba rómskeho jazyka sa na školách poskytuje bezplatne. ·Sú zavedené cieleňé opatrenia na podporu neformálneho vzdelávania a osvedčovanie prakticky získaných zručností.	
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov	

·Sú zavedené opatrenia na zabezpečenie účasti Rómov na rozvoji politických reakcií v oblasti vzdelávania.   ·Školské inšpektoráty sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov opatrení vykonávaných v rámci tohto cieľa.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na podporu rovnakého prístupu k vzdelaniu (najmä boja proti segregácii a podpory inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch).

Cieľ 5: zlepšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnému a udržateľnému zamestnaniu

Hlavný ukazovateľ:		Celková populácia	
10.Podiel osôb vo veku 20 až 64 rokov, ktoré svoje ekonomické postavenie samy uviedli ako „platená práca“ (vrátane práce na plný alebo čiastočný úväzok, práce ad hoc, samostatne zárobkovej činnosti a príležitostnej práce, či práce za posledné štyri týždne);		Eurostat [lfsa_ergan] SDG 8.5	
11.Podiel mladých ľudí vo veku 15 až 29 rokov*, ktorí v súčasnosti nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave (NEET);		Eurostat [edat_lfse_20] SDG 8.6.1	
12.Rozdiely v zamestnanosti žien a mužov: rozdiel v miere platenej práce medzi ženami a mužmi vo veku 20 až 64 rokov;		Eurostat [lfsa_ergan] SDG 8.5	
Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)			
Ukazovateľ		Celková populácia	
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili v práci diskriminované, pretože sú Rómovia		neuvádza prieskum právach	sa/potenciálne o základných právach
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili pri hľadaní práce diskriminované, pretože sú Rómovia		neuvádza prieskum právach	sa/potenciálne o základných právach
Ďalšie ukazovatele týkajúce sa kvality práce, ktoré treba vypracovať: zmluvy na dobu neurčitú, kvalifikovaná práca, podiel osôb pracujúcich vo verejných službách, chudoba pracujúcich a odborné vzdelávanie a príprava			
Ukazovatele procesov pre cieľ 5: zvyšovať účinnú účasť Rómov na platenom, kvalitnom a udržateľnom zamestnaní			
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie			
·Je zavedený mechanizmus na podporu kvalitného zamestnania Rómov, ktorý využíva potrebné finančné zdroje. ·Rómske organizácie sa zúčastňujú ako pozorovatelia v odborových zväzoch a tripartitných komisiách. ·Sú zavedené programy mentorstva a kariérneho rozvoja na podporu zamestnávania rómskych odborníkov vo verejnej správe. ·Sú zavedené mechanizmy na podporu zamestnávania Rómov na plný úväzok na úradoch práce a v iných oblastiach administratívy, ktoré uľahčujú prístup k zamestnaniu. ·V administratívnej štruktúre obcí s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva existujú miesta rómskeho „mediátora v oblasti zamestnania a mládeže“. ·Sú zavedené programy, ktoré podporujú malé rómske startupy a podnikateľské iniciatívy.			
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie			

·Sú zavedené cielené opatrenia na podporu podnikania a samostatnej zárobkovej činnosti Rómov, najmä mladých ľudí.   ·Sú zavedené cielené opatrenia na podporu formalizácie existujúceho neformálneho zamestnania.   ·Sú zavedené cielené opatrenia na podporu zamestnanosti Rómov vo verejnej správe.   ·Schémy verejnej práce zamerané na lokality s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva majú explicitné stratégie ukončenia angažovanosti so zložkami budovania zručností a kvalifikácie.   ·Programy na podporu prvých pracovných skúseností, pracovných stáží a učňovskej prípravy a kariérneho rastu zamerané na rómsku mládež sa vykonávajú s dostatočnými zdrojmi.   ·Vykonávajú sa programy, ktoré podporujú inkluzívnych zamestnávateľov a podnecujú rovnosť príležitostí na pracovisku.   ·Organizujú sa kampane na zvýšenie informovanosti a cielená odborná príprava zameraná na boj proti diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu na trhu práce pre služby zamestnanosti, odbory a zamestnávateľov.   ·Existujú a plne funkčné sú schémy mikroúverov pre malé podniky, ktoré sú výslovne cielené na rómske komunity.
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov
·Sú zavedené opatrenia na zabezpečenie účasti Rómov na rozvoji politických reakcií v oblasti zamestnanosti.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na zvýšenie účinnej účasti Rómov na platenom, kvalitnom a udržateľnom zamestnaní;   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov vykonávaných opatrení.   ·Vládne inštitúcie a správa (ústredná a miestna) začleňujú príspevky rómskej občianskej spoločnosti, a najmä rómskych podnikateľov a úspešných rómskych odborníkov, do svojich rozhodovacích procesov v oblasti zamestnanosti.

*Aktuálne údaje založené na prieskumoch agentúry FRA sa týkajú iba vekovej skupiny 16 až 29 rokov.

Cieľ 6: zlepšiť zdravie Rómov a zvýšiť účinný rovnaký prístup Rómov ku kvalitným službám zdravotnej starostlivosti

Hlavný ukazovateľ:	Celková populácia
13.Rozdiel v úrovni očakávanej dĺžky života pri narodení (celková populácia vs. Rómovia)	Databáza ľudskej úmrtnosti/Eurostat [demo_mlexpec]
14.Podiel osôb, ktoré majú obmedzený prístup k zdravotníckym službám – TREBA VYPRACOVAŤ	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach
Ukazovatele výsledkov	
Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré hodnotia svoje zdravie vo všeobecnosti ako „veľmi dobré“ alebo „dobré“	Eurostat [hlth_silc_01]
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac so zdravotným poistením	OECD [ECHI 76]
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré sa za posledných 12 mesiacov cítili pri prístupe ku zdravotníckym službám diskriminované, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach

Treba ďalej vypracovať: Podiel rómskych žien, ktoré porodili svoje prvé dieťa pred dovršením 20 rokov. Neuspokojená liečebná potreba	Eurostat [demo_fordager] SDG 3.7 Eurostat [SDG_03_60]
Ukazovatele procesov pre cieľ 6: zlepšiť zdravie Rómov a zvýšiť účinný prístup Rómov ku kvalitným službám zdravotnej starostlivosti	
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie	
·Systém mediácie v oblasti zdravia je inštitucionalizovaný a začlenený do príslušných štruktúr správy zdravotníctva. ·Existuje systém podnecujúci a podporujúci perspektívu profesijného rozvoja zdravotníckych mediátorov, ktorí sa chcú stať zdravotníkmi pracovníkmi. ·Je zavedený systém poskytovania preventívnych zdravotníckych služieb Rómom v getách a segregovaných/odľahlých osadách. ·Regionálne zdravotnícke inšpektoráty majú zdroje (finančné aj ľudské) na zabezpečenie toho, aby programy očkovania a imunizácie pre deti a starých ľudí na vnútroštátnej úrovni, ako aj preventívne služby, ako sú krvné testy a skriningy rakoviny dosiahli až k rómskym komunitám.	
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie	
·Sú zavedené programy na zvyšovanie povedomia o zdraví prispôbené konkrétnym výzvam v oblasti zdravia, ktorým Rómovia čelia (vrátane zdravého životného štýlu a výživy). ·Sú zavedené a funkčné preventívne programy v oblasti zdravia zamerané na rizikové skupiny vrátane Rómov. ·Organizujú sa kampane na zvyšovanie informovanosti, ktorými sa podporuje pochopenie potreby očkovania. ·Je dostupné očkovanie detí a starých ľudí (chrípka) a vykonáva sa. ·Pravidelne sa bezplatne vykonávajú preventívne vyšetrovania zdravotného stavu detí s následnými opatreniami pre rizikové skupiny. ·Sú zavedené programy predpôrodnej starostlivosti zamerané na znevýhodnené ženy a pravidelne sa poskytujú predpôrodné služby. ·Sú zavedené systémy monitorovania zdravia matiek a detí vo veku od 0 do 3 rokov, ktoré sa osobitne zameriavajú na znevýhodnené skupiny. ·Zdravotnícky personál pravidelne absolvuje cieľnú odbornú prípravu na predchádzanie diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu. ·Sú zavedené kampane na zvyšovanie povedomia o zdraví a kampane zamerané na rómske komunity.	
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov	
·Sú zavedené opatrenia na zabezpečenie účasti Rómov na rozvoji politických reakcií v oblasti zdravotnej starostlivosti. ·Osobitné opatrenia na riešenie problémov v oblasti zdravotnej starostlivosti sa vypracúvajú v partnerstve s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti. ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na zlepšenie prístupu Rómov k službám zdravotnej starostlivosti. ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov opatrení vykonávaných v oblasti zdravotnej starostlivosti. ·Vládne inštitúcie a správa (ústredná a miestna) začleňujú príspevky rómskej občianskej spoločnosti, a najmä siete rómskych mediátorov v oblasti zdravotnej starostlivosti, do svojich rozhodovacích procesov v oblasti zdravotnej starostlivosti.	

Cieľ 7: Zlepšiť účinný rovnaký prístup k primeranému nesegregovanému bývaniu a základným službám 9

Hlavný ukazovateľ:	Celková populácia
15.Podiel osôb žijúcich v zlých podmienkach bývania (v príliš tmavom byte so zatekajúcou strechou/vlhkými stenami alebo podlahami, či bez vane/sprchy alebo vnútorného záchoda)	Eurostat [tessi 291]
16.Podiel osôb žijúcich v domácnosti, ktorá nemá minimálny počet izieb podľa vymedzenia preplnenosti Eurostatom;	Eurostat [ilc_lvho05a / SDG_11_10] SDG 1, SDG 11
17.Podiel osôb žijúcich v domácnosti bez vody z vodovodu vo vnútri obytnej jednotky (iba vybrané krajiny).	Eurostat [ilc_mdho05] SDG 6.1.1
Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel osôb žijúcich v domácnosti bez toalety, sprchy alebo kúpeľne vo vnútri obytnej jednotky	Eurostat [ilc_mdho05 / SDG_06_10] SDG 6
Podiel ľudí žijúcich v obydli s pretekajúcou strechou, vlhkými stenami, podlahami alebo základmi alebo zahŕňajúcimi okennými rámami alebo podlahou	Eurostat [SDG_01_60] SDG 1
Podiel osôb žijúcich v domácnosti, ktoré boli za posledných 12 mesiacov donútené opustiť svoje bydlisko alebo táborisko	neuvádza sa
Podiel osôb vo veku 16 rokov a viac, ktoré sa za posledných 5 rokov cítili pri hľadaní bývania diskriminované, pretože sú Rómovia	neuvádza sa/potenciálne prieskum o základných právach
Má sa ďalej vypracovať: Segregácia v oblasti bývania. Ukazovateľ odrážajúci (ukazovatele odrážajúce) geografické aspekty situácie Rómov. Prístup k základným službám a infraštruktúre v danej oblasti (zdravotnícke služby, verejná doprava, školy, starostlivosť o dieťa atď.) vzhľadom na vzdialenosť, náklady, otváracie hodiny alebo nedostatočné služby. Podiel osôb žijúcich v nezákonných alebo neregulovaných obydliach.	neuvádza sa neuvádza sa
Ukazovatele procesov pre cieľ 7: zvýšiť účinný prístup Rómov ku primeranému nesegregovanému bývaniu a základným službám	
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie	
·Vnútroštátne strategické rámce pre Rómov alebo súvisiace politické dokumenty obsahujú výslovné opatrenia na boj proti segregácii v oblasti bývania. ·Sú zavedené jasné usmernenia pre vysťahovanie, ktoré sa účinne vykonávajú na ochranu pred nelegálnym vysťahovaním. ·Sú zavedené jasné usmernenia pre vysťahovanie, ktoré sa účinne vykonávajú na ochranu domácností s deťmi. ·Odstránili sa existujúce medzery v regulácii bývania, ktoré bránia legalizácii neregulovaného bytového fondu v rómskych štvrtiach.	

·V kritériách oprávnenosti a posudzovania projektov financovaných EÚ, ktoré zlepšujú infraštruktúru v lokalitách s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva, sú špecializované body pre spoločnosti, ktoré zamestnávajú Rómov alebo ktoré prevádzkujú Rómovia. ·Sú zavedené politiky, ktoré podnecujú a podporujú miestne iniciatívy svojpomoci na komunitnej úrovni v oblasti bývania. ·Pravidelne sa hodnotia potreby táborísk a odstavných miest pre karavany. ·Sú zavedené mechanizmy, ktorých cieľom zabezpečiť účinné využívanie práva na bezpečnú vodu a sanitáciu.	
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie	
·Vo vnútroštátnych strategických rámcoch sa odrážajú výslovné záruky a kritériá inkluzívnosti hlavných služieb a programov v oblasti bývania Rómov. ·Sú zavedené ciele opatrenia na poskytovanie podpory sociálne znevýhodneným oblastiam s cieľom znížiť segregáciu. ·Sú zavedené ciele opatrenia so zabezpečenými finančnými zdrojmi na zlepšenie verejnej infraštruktúry pre znevýhodnené osady, pokiaľ ide o cesty, vodu, sanitáciu, prístup k verejným službám a čistiarne odpadových vôd. ·Je zavedený program housing first (bývanie na prvom mieste). ·Poskytuje sa ciele odborná príprava pre zamestnancov v službách bývania a obecných úradov, ktorá je zameraná na boj proti diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu v oblasti bývania. ·Pravidelne sa vykonáva mapovanie a monitorovanie znevýhodnených osád a táborov. ·Pravidelne sa vykonáva monitorovanie aspektov bývania (počet miestnych bytových jednotiek vyžadujúcich posúdenie).	
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov	
·Sú zavedené opatrenia na zabezpečenie účasti Rómov na rozvoji politických reakcií v oblasti bývania. ·Osobitné opatrenia na riešenie problémov v oblasti bývania sa vypracúvajú v partnerstve s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti. ·Intervencie v oblasti bývania zamerané na Rómov (najmä odstraňovanie segregácie) sa pripravujú a vykonávajú za účasti organizácií rómskej komunity. ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na zlepšenie situácie týkajúcej sa bývania, a najmä odstraňovania segregácie. ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov vykonávaných opatrení v oblasti bývania, a najmä odstraňovania segregácie. ·Vládne inštitúcie a verejná správa (ústredná a miestna) začleňujú príspevky rómskej občianskej spoločnosti, a najmä siete rómskych mediátorov v oblasti zdravotnej starostlivosti a vzdelávania, do svojich rozhodovacích procesov v oblasti bývania.	
<i>Cieľ 7-a: boj proti environmentálnej deprivácii, podpora environmentálnej spravodlivosti</i>	
Ukazovatele výsledkov Sekundárne (voliteľné)	
Ukazovateľ	Celková populácia
Podiel Rómov žijúcich v domácnosti, ktorých ubytovanie má tieto problémy: znečistenie, špina alebo iné environmentálne problémy v miestnej oblasti, ako napríklad: dym, prach, nepríjemný pach alebo znečistená voda	Eurostat [ilc_mddw02]
Ukazovatele výsledkov: sekundárne (voliteľné): v tejto oblasti ešte nie sú vypracované žiadne ukazovatele; možnými tematickými oblasťami na vypracovanie by mohlo byť: vystavenie environmentálnym životným podmienkam, ktoré sú nebezpečné a sú spojené so zdravotnými rizikami,	

·bývanie v oblastiach, ktorým hrozia prírodné katastrofy (podľa typu katastrofy – riečne povodne, prítalové povodne, zosuvy pôdy atď.),   ·bývanie v environmentálne nebezpečných oblastiach (podľa typu – skládky odpadov, opustené priemyselné areály, bane atď.),   ·vystavenie nebezpečným faktorom (podľa typu – bývanie v znečistených oblastiach, závislosť od neupravených a kontaminovaných vodných zdrojov, vystavenie toxickým emisiám, elektromagnetickému žiareniu atď.),   ·práca v nebezpečných povolaniach vrátane práce na smetiskách, skládkach atď. a bez primeranej ochrany,   ·bývanie v oblastiach s nedostatočnou infraštruktúrou, ako je bezpečná pitná voda, čistenie odpadových vôd, vydláždené cesty, zber odpadu atď.),   ·podiel domácností využívajúcich spaľovanie tuhého odpadu pri vykurovaní ich obytnej jednotky.
Ukazovatele procesov pre operačný cieľ 7-a: boj proti environmentálnej deprivácii, podpora environmentálnej spravodlivosti
Ukazovateľ – Rozmer A – Inštitucionálne usporiadanie
·Vnútroštátne strategické rámce alebo súvisiace politické dokumenty obsahujú výslovné opatrenia na boj proti environmentálnej deprivácii Rómov a na podporu environmentálnej spravodlivosti.   ·Vykonávacími usmerneniami sa zabezpečuje prioritný prístup k sociálnemu bývaniu pre Rómov, ktorí žijú v environmentálne nebezpečných oblastiach.   ·Striktne sa dodržiavajú normy bezpečnosti a prevencie v oblasti bývania v živote nebezpečných podmienkach.   ·Vykonáva sa environmentálne hodnotenie nových stavenísk a táborísk.   ·Sú zavedené účinné mechanizmy na zabezpečenie presadzovania ustanovení pracovných právnych predpisov relevantných v oblasti životného prostredia.
Ukazovateľ – Rozmer B – Osobitné opatrenia a akcie
·Sú zavedené cielené opatrenia so zabezpečenými finančnými zdrojmi na presídlenie rómskych rodín, ktoré žijú v environmentálne nebezpečných oblastiach.   ·Vykonáva sa posúdenie vplyvu politik a ustanovení v oblasti bývania zameraných na Rómov, pokiaľ ide o environmentálne faktory.   ·Environmentálny vplyv politik a environmentálne riziká pre Rómov sa riešia vo vnútroštátnych strategických rámcoch pre Rómov.
Ukazovateľ – Rozmer C – Kvalita rozhodovacích procesov
·Konkrétne opatrenia na riešenie environmentálnych výziev v oblastiach, kde Rómovia žijú (najmä v segregovaných rómskych komunitách), sa vypracúvajú v partnerstve s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti a rómskymi obyvateľmi z dotknutých lokalít.   ·Intervencie v oblasti bezpečného a udržateľného životného prostredia zamerané na Rómov (najmä v segregovaných rómskych komunitách) sa vypracúvajú a vykonávajú za účasti organizácií rómskych komunít.   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovacích výboroch operačného programu financovaného z fondov EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú osobitné opatrenia na zlepšenie environmentálnej situácie v oblastiach, kde žijú Rómovia (najmä v marginalizovaných rómskych komunitách).   ·Rómske organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastňujú na monitorovaní výsledkov opatrení vykonávaných na zlepšenie environmentálnej situácie v oblastiach, kde Rómovia žijú (najmä v segregovaných rómskych komunitách).   ·Vládne inštitúcie a správa (ústredná a miestna) začleňujú príspevky rómskej občianskej spoločnosti, a najmä siete rómskych mediátorov v oblasti zdravotnej starostlivosti, do svojich rozhodovacích procesov v oblasti zdravotnej starostlivosti.

- (1)
Európska komisia (2017): [Usmernenia o lepšej právnej regulácii](#), pracovný dokument útvarov Komisie, Brusel 7. júla 2017 SWD(2017) 350.
- (2)
Medzi operačné ciele v rámci tohto horizontálneho cieľa patrí boj proti diskriminácii, obťažovaniu, trestným činom z nenávisti a nenávisťným prejavom voči Rómom; podpora zvyšovania informovanosti o rómskej histórii, kultúre, uznaní a zmierení.
- (3)
Ako je voda z vodovodu, primeraná sanitácia, služby v oblasti zberu odpadu a nakladania s odpadom, elektrina, plyn, prístup k doprave, finančným službám a digitálnej komunikácii (v súlade so zásadou 20 Európskeho piliera sociálnych práv). Operačný cieľ v rámci tohto odvetvového cieľa je podpora environmentálnej spravodlivosti a boj proti zhoršovaniu stavu životného prostredia.
- (4)
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf.
- (5)
Prieskum agentúry FRA o základných právach.
- (6)
V rámci budúceho podávania správ o cieľoch udržateľného rozvoja pre celkovú populáciu bude nahradené ukazovateľom sociálnej a materiálnej deprivácie (Eurostat [ilc_mdspd07]) a príslušným ukazovateľom pre deti.
- (7)
NACE je skratka používaná od roku 1970 na vymedzenie štatistických klasifikácií rôznych ekonomických činností v [Európskej únii \(EÚ\)](#); <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE> background
- (8)
Medzinárodná štandardná klasifikácia povolani (ISCO); <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>
- (9)
Ako je voda z vodovodu, primeraná sanitácia, služby v oblasti zberu odpadu a nakladania s odpadom, elektrina, plyn, prístup k doprave, finančným službám a digitálnej komunikácii (v súlade so zásadou 20 Európskeho piliera sociálnych práv).